

memento

Delegația A.R.L.U.S. în U.R.S.S.

Marti dimineața a plecat la Moscova o delegație a Consiliului General A.R.L.U.S., care, la invitația Asociației de prietenie sovieto-române, va face o vizită în Uniunea Sovietică și va participa la sărbătorirea zilei de 7 Noiembrie.

Din delegația condusă de Constantin Prisnea, vicepreședinte al Comitetului de radio-difuziune și televiziune, membru al Biroului Consiliului General A.R.L.U.S., mai fac parte scriitorul Ion Lăncrăjan, artista Gina Petrini de la Teatrul „Lucia Sturdza Bulandra”, Eugen Rodan, secretar al Consiliului General A.R.L.U.S., Vichenti Bălan, președintele Consiliului regional al sindicatelor Hunedoara, Eroul Muncii Socialiste Ion Negoită, președintele G.A.C. din comuna Pechea, regiunea Galați.

Pe aerodromul Șeremetievo, din Moscova, delegația a fost întâmpinată de E. I. Afanzenko, ministrul învățământului al R.S.F.S.R. și președintele Asociației de prietenie sovieto-române, V. I. Konotop și A. G. Tukanova, vicepreședinți ai Asociației de prietenie sovieto-române, V. I. Gorșkov, prim-vicepreședinte al Uniunii asociațiilor sovietice de prietenie și relații culturale cu țările străine, I. I. Tvetkov, locțiitor al ministrului culturii al U.R.S.S., E. N. Mamedov, vicepreședinte al Comitetului de stat pentru radiodifuziune și televiziune din U.R.S.S. Pe aerodrom se aflau, de asemenea, Nicolae Guină, ambasadorul R. P. Române la Moscova și membri ai ambasadei.

Actrița Alla Zavalova face parte, alături de operatorul Vladimir Monahov, laureat al premiului „Lenin” și actorul Vsevolod Sanaev, din delegația de cineaști din U.R.S.S. care se află în țara noastră cu prilejul Festivalului filmului sovietic. Zavalova este o bună cunoștință a iubitorilor noștri de film, pe care i-a surprins frumusețea ei oarecum stranie, și mai ales talentul, originalitatea creației sale actricești în filmul „Piine și trandafiri”, unde au întâlnit-o pentru întâia oară. Au revăzut-o apoi cu interes în „Oameni pe pod” ca și în rolul aprigei dar totodată fermecătoarei cantoniere Zinka din „Dragostea lui Alioșa”.

Cunoscutul operator Vladimir Monahov are la activul său filmele „Zvâpăiața”, „Înălțimi”, „Soarta unui om”, „Tragedia optimistă”.

Vsevolod Sanaev, artist emerit al R.S.F.S.R., a creat în cinematografie interesante figuri de comuniști ca muncitorul Emelianov din „Povestiri despre Lenin”, plutonierul Kozlov din „Cinci zile, cinci nopți”. În „Tragedia optimistă” el dă viață personajului Silni.

școala lui Șolohov

În stanița Karghinskaia, atât de des pomenită în minunatele pagini ale „Donului liniștit”, s-a deschis o școală nouă. Ar putea părea un fapt divers — în delințiv în satele sovietice se construiesc sute de școli noi — dacă n-ar exista un motiv care ne face să ne oprim anume la această școală din localitatea căzăcească mai sus pomenită.

Acum cîțiva ani, cînd cel mai mare roman al colectivității „Pămînt desțelenit”, a fost distins cu Premiul Lenin, Mihail Șolohov a hotărît să dăruiască întreaga sumă care i se cuvenea, pentru construirea unei școli la Karghinskaia.

Alegerea n-a fost întâmplătoare. La Karghinskaia a deprins slova cărții cel care avea să îmbogățească mai lăzniu patrimoniul literaturii universale cu romanele „Pe Donul liniștit” și „Pămînt desțelenit”. Vechia școală era mică și strîmtă, necorespunzătoare cu noile cerințe ale unui sat înfloritor în plină dezvoltare. Ceea ce l-a și determinat pe scriitor să dăruiască foștilor lui consăteni o clădire nouă, modernă, prevăzută cu toate cele necesare desfășurării procesului de învățămînt în condiții optime.

Că este așa, ne-o spune chiar directorul noii școli, P. Iașenko. Edificiul, cu un etaj, are săli de clasă mari, luminoase, cabinete de chimie și fizică, o vastă sală de activități. Foarte bine utilată este sala de sport. Inventarul sportiv modern și complet permite, paralel cu creșterea intelectuală, o armonioasă dezvoltare fizică a elevilor. În atelierele de tâmplărie și prelucrare a metalelor băieții și tetele vor căpăta deprinderile profesionale necesare. Atelierele sînt utilate cu strunguri, raboteze, mașini de găurit etc.

Cei patru sute de elevi și-au inaugurat noua școală în pragul celei de a 46-a aniversări a Marii Revoluții Socialiste din Octombrie.

Școala din Karghinskaia n-are încă un nume oficial. Dar nimeni nu-i spune altfel decît școala lui Șolohov.

i. s.

sanatoriul subteran

Timp de cîteva zile, grupul de speologi a explorat cu atenție grotă recent descoperită în masivul Uralului de Sud, în vecinătatea celebrei Kapovaia, lăcaș a numeroase vestigii preistorice aparținînd epocii de piatră. Munca de cercetare nu decurgea de fel ușor: fisuri și treceri abrupte și înguste, năvalnice cursuri de apă subterane intrerupeau la fiecare pas înaintarea.

În sfîrșit, o nouă trecere, un coridor strîmt ce părea că duce direct spre centrul pămîntului și pe care speologii l-au străbătut cu destulă greutate. Ajunși la capăt, le-a apărut în față un peisaj feeric. La lumina tortelor electrice pereții uriașei grotă în care pătrunseseră reflectau parcă toate culorile curcubeului, stalactitele și stalagmitile sudate de-a lungul mileniilor păreau impresionante coloane de catedrală gotică. Iar aerul, în loc să fie viciat ca de obicei în asemenea locuri era alit de încărcat cu ozon, încît te-ai fi crezut în mijlocul unei păduri de brazi.

În grotă, exploratorii au petrecut cîteva ore. Și, lucru curios, au putut constata cum zgîrieturile primite pe parcurs se cicatrizează văzînd cu ochii, iar gaturaiul pricnuit de umezeală își încetează în mod miraculos neplăcutele efecte. Mai mult decît atât, oboseala dispăruse și ea complet, dificilul drum de întoarcere semănînd cu o plimbare după o îndelungată odihnă într-un sanatoriu.

Care să fie explicația fenomenului? Ajunși la Moscova, speologii au putut stabili că în grotă, dimpreună cu apa, au pătruns de-a lungul timpului izotopi ai carbonului care, amestecîndu-se cu depozitele de săruri, provoacă luminiscenta stalactitelor și stalagmitelor. Ceea ce e însă și mai interesant, e faptul că ușoarele emanații radioactive ionizează aerul, conferindu-i însușirile pădurilor de conifere sau ale marilor înălțimi. În astfel de caverne speologii sovietici au reușit să descopere că există de sute de ori mai puțini microbi patogeni decît la suprafața pămîntului. În același timp, temperatura mijlocie și aerul curat și umed contribuie la dezvoltarea microorganismelor folositoare. Iată, deci, explicația vindecării rapide a zgîrieturilor și a gaturaiului!

Medicii sovietici vor prelua descoperirea și vor studia cu cea mai mare atenție miraculoasele proprietăți ale grotelor din

Uralul de Sud. Concluziile lor o dată trase, ideea înființării unor sanatorii subterane sugerată de speologi n-ar mai părea nimă-nui bizară...

a. b.

metal,

granit,

cosmos

Despre viitorul monument închinat cuceririi Cosmosului de către poporul sovietic s-a vorbit prima oară în 1959. La concursul de proiecte organizat atunci au participat oameni de diferite categorii și vârste — pensionari, gospodine, elevi etc. Din cele circa o mie de proiecte prezentate de concurenți a fost ales proiectul realizat de arhitecții M. O. Barșci și A.N. Kolcin și sculptorul A. P. Faidis.

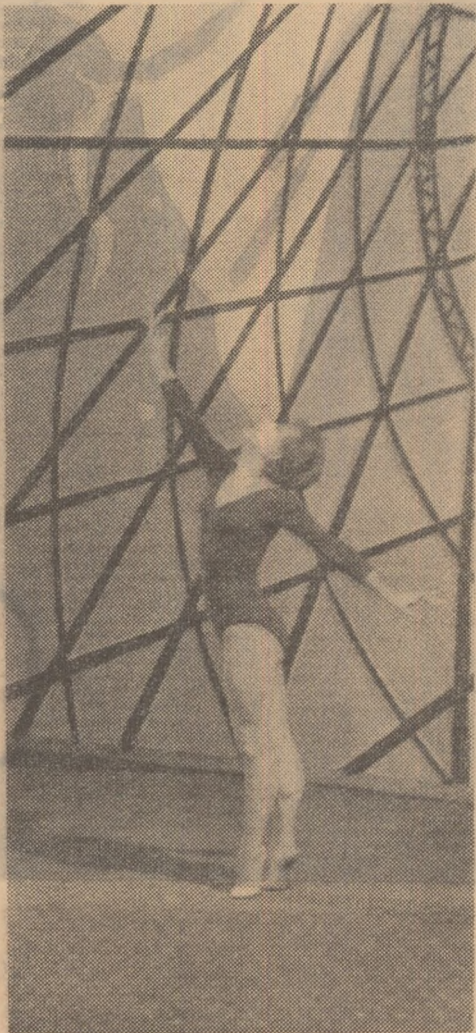
Monumentul va fi înălțat la Moscova, pe Prospectul Păcii, nu departe de intrarea principală la Expoziția realizărilor economiei naționale a U.R.S.S. O săgeată gigantică, de înălțimea unei case cu 30 de etaje, încununată de o rachetă — așa va apare monumentul fie că va fi privit de pe Aleea Eroilor (ai Cosmosului, firește), din imediata vecinătate a lui, ori din aproape oricare alt colț al Moscovei.

Săgeata grea de 230 de tone va fi montată pe sol după care macarale puternice o vor ridica pe postament. Atît săgeata, construită din oțel, cît și postamentul din granit, vor fi goale pe dinăuntru. De fapt, nu de tot goale.

Postamentul va adăposti muzeul cuceririi Cosmosului. Acesta va cuprinde două săli. În una din ele, de 900 metri pătrați, se vor păstra obiectele care au marcat trepte noi în cucerirea Cosmosului: primul sputnik, prima stație cosmică, fanionul de pe Lună, cabina primului cosmonaut... Sala a doua, de dimensiuni ceva mai mici, va fi o cabină de navă interplanetară. În partea din față a cabinei se va afla un hublou, adevărată fereastră spre Univers. Privind prin ea vizitatorul va vedea cum perdeaua albă de nori, care înconjoară Pămîntul, alternează cu discul gigantic al Lunii... Iluzia aceasta se va realiza cu ajutorul unui ecran semitransparent pe care vor rula filme captivante, cu participarea unor „vedete” ca Venus și Marte. Aparatul de proiecție se va afla în corpul săgeții.

Și acum, cite ceva despre exteriorul postamentului. Părțile lui laterale vor fi împodobite cu un altorelief. Tema altoreliefului — perseverența poporului sovietic și unitatea forțelor sale creatoare. Căci monumentul va fi o apoteoză a muncii creatoare, un imn de slavă înălțat oamenilor sovietici.

a. v.

Campioana U.R.S.S. la gimnastică artistică, Liudmila Savenkova

napoleon

și
colecționarii

O încăpere, la prima vedere cu nimic deosebită de altele. Și totuși, biroul aparținînd leningrădeanului Vasili Tvetkov, fost ziarist și ostaș, actualmente consilier la Direcția centrală a librăriilor, este depozitarul unei originale colecții.

În primul rînd, cele două garnituri de birou de o construcție deosebită. Sînt mesele pe care, în cadrul ceremoniei de la Tilsit, Alexandru I și Napoleon au semnat faimosul tratat. Dar nu numai aceste două obiecte amintesc aici de războinicul împărat francez. Jur împrejur, rînduite în rafturi sau pe măsuțe își așteaptă vizitatorii felurite exponate, care de care mai interesante, unele de o reală valoare pentru istorie.

De pildă, portrete ale lui Napoleon și caricaturi ale acestuia executate de artiști contemporani din Rusia, Franța, Austria și Anglia, cîteva superbe monografii tipărite la Paris, Dresda și Leipzig, adevărate rarități bibliografice și, nu mai puțin de 6.500 de cărți postale ilustrate, înălțîndu-l în cele mai diferite împrejurări ale vieții sau carierei sale militare și politice.

Deosebit de bine reprezentat este sectorul medaliilor, medalioanelor și al monedelor. Atrag atenția o medalie bătută la atelierul de gravură Jacquart din St. Petersburg cu prilejul centenarului războiului din 1812 și înălțînd pe cele două tafele proliurile lui Alexandru I și Napoleon, cîteva medalii franceze miniaturale dedicate aceluiași eveniment, eligiile împăratului francez și ale membrilor familiei sale reproduse pe cutii de țigări, pe amabalaje de ciocolată sau sticlujle de parfum, pe scurt, o impresionantă enciclopedie, netipărită încă, despre „le grand capitaine” cum îl denumeau contemporanii.

Și acum, un amănunt interesant. De-a lungul întregii sale activități de colecționar, Vasili Tvetkov a lucrat în strînsă colaborare cu istoricul sovietic Tarlé, mare cunoscător al epocii napoleoniene. Din îndemnul lui, colecționarul leningrădean a răscolit tarabele anticarilor și arhivele, adunînd numeroase cărți și obiecte pînă atunci date uitării sau neidentificate, lucru pentru care savantul și-a manifestat deseori recunoștința.

s. a.

noul
combinat
poligrafic

În ajunul celei de a 46-a aniversări a Marii Revoluții Socialiste din Octombrie, constructorii din Moscova au oferit Patriei un dar minunat: un nou combinat poligrafic, cu 11 etaje, înălțat din sticlă și beton pe un loc altă dată pustiu.

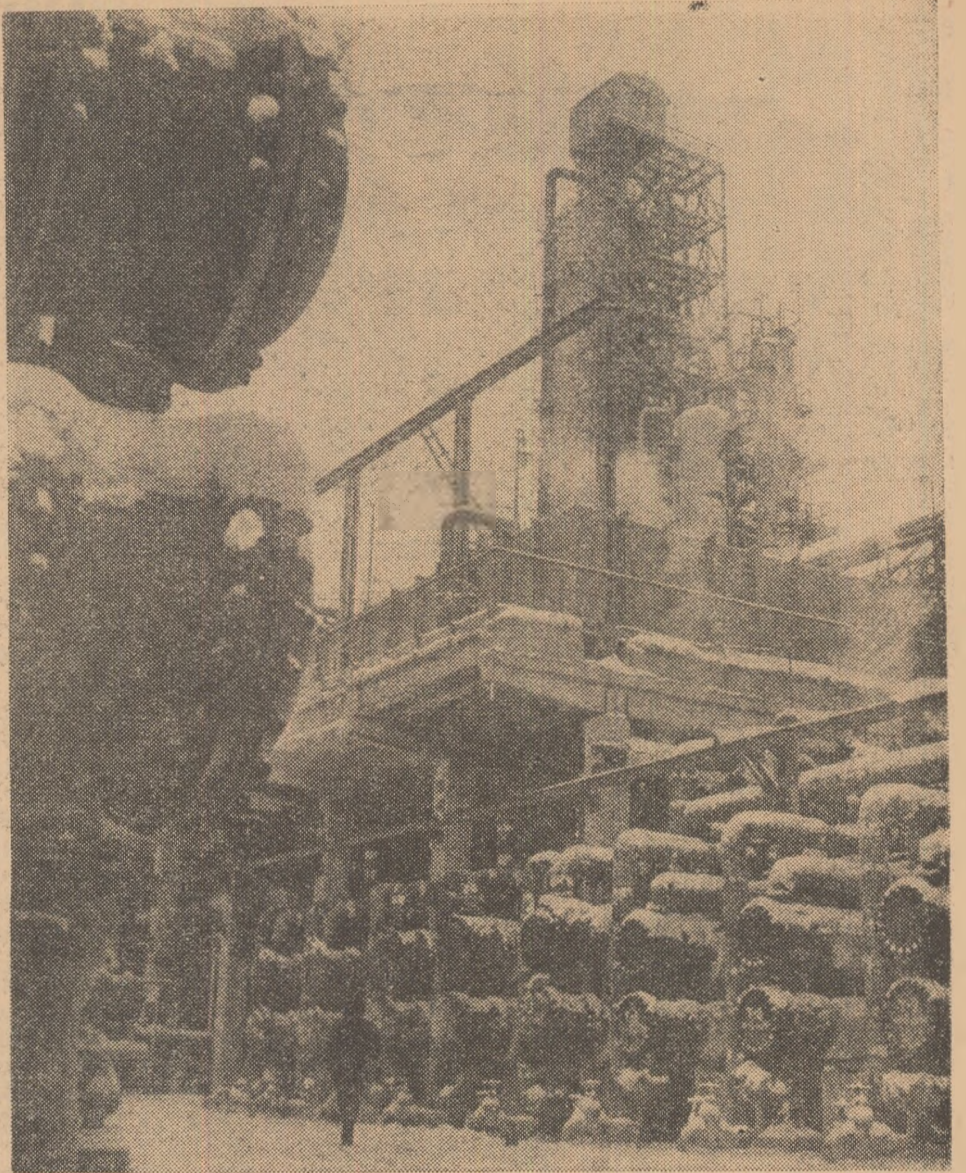
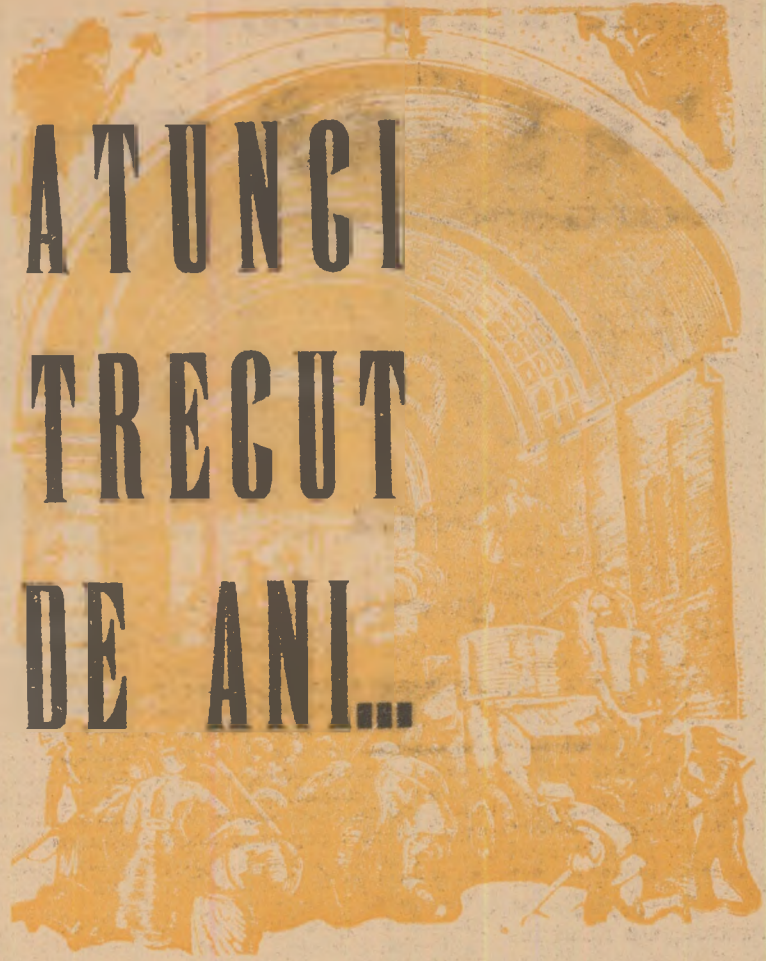
Dat fiind că vechiul combinat poligrafic „Pravda” — gigantic pentru vremea lui — care a intrat în funcțiune acum douăzeci și nouă de ani, în mai 1934, nu mai corespundea noilor cerințe, în toamna anului 1958 a început construirea noii clădiri. În momentul de față, în luminoșul palat al presei au și început să se instaleze redacțiile mai multor publicații. Așa, de pildă, redacția revistei „Krokodil” s-a mutat la etajul 11. Ea va fi urmată de revistele „Ekonomicskaia gazeta”, „Ogoniok”, „Smena”, „Rabotnița”, „Krestianka”, „Pionier”, „Oktiabr”, „Sovetskaja Peceali” etc. Birourile sînt mari, luminoase și mobilate modern.

Tipografia propriu-zisă are nouă etaje, se întinde pe o lungime de 300 de metri, iar suprafața totală a încăperilor depășește impresionantă cifra de 53.400 metri pătrați. Secția tipăriturii, care ocupă două etaje, este înzestrată cu cinci mașini rotative mari. Noile mașini au și intrat în funcțiune. Anul viitor, utilajul noii tipografii va atinge întreaga capacitate proiectată, ceea ce va contribui la mărirea tirajului anual al principalelor reviste sovietice. Calitatea tipăriturilor executate de noile rotative este controlată automat. Unsprezece lituri, 27 de transportoare și alte mecanisme asigură transportul lucrătorilor, hîrtiei, semifabricatelor și al tipăriturilor.

Noul combinat este unul din cele mai moderne întreprinderi poligrafice din Europa.

g. b.

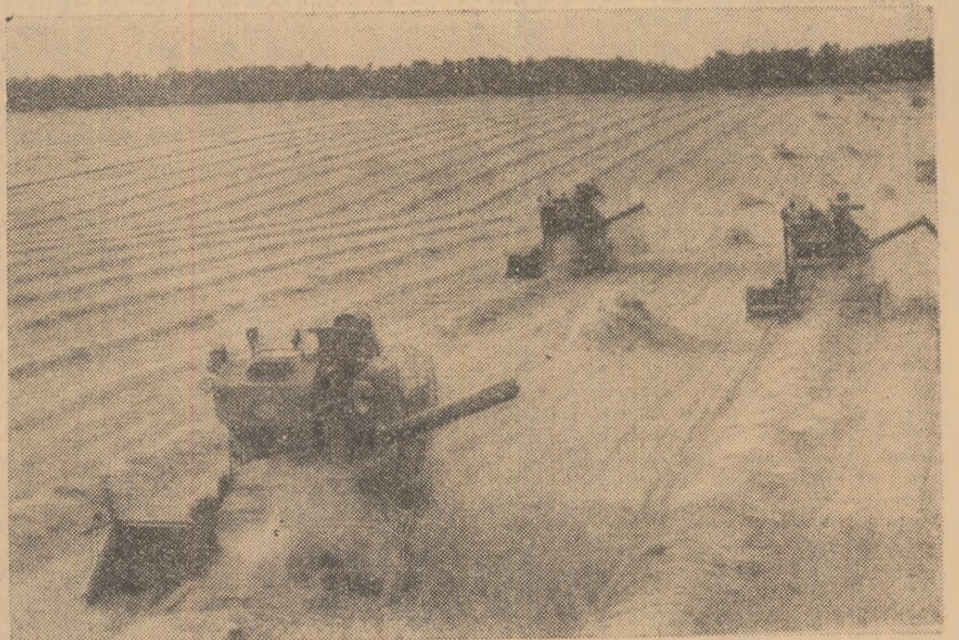
DE ATUNCI AU TRECUT 46 DE ANI...

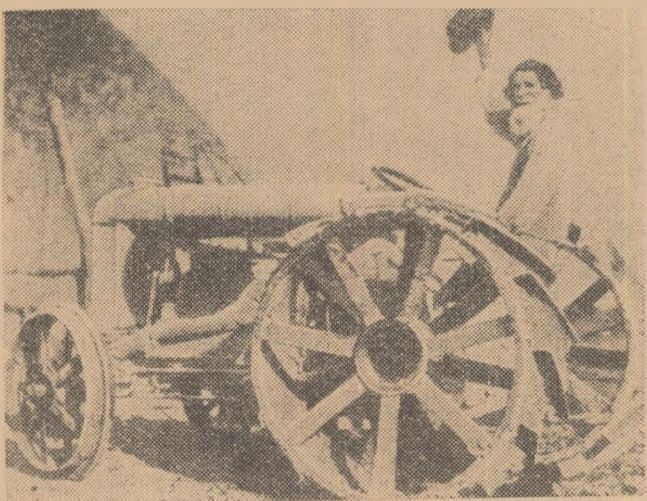
Dezvoltarea industriei continuă și astăzi, în ritm tot mai accelerat. Entuziasmul este la fel de mare ca și în primii ani, dar tehnica a atins culmile cele mai înalte.

La început a fost Revoluția. Au urmat apoi marile transformări înnoitoare. Industrializarea socialistă s-a făcut în anii aceia cu mijloace rudimentare, dar cu un mare, nestăvilit entuziasm. Așa s-au pus, de pildă, bazele Magnitogorskului.

Intinsele ogoare colhoznice sînt străbătute de combine perfecționate — adevărate fabrici mobile de cereale.

Pe ogoarele care nu cunoșteau decît scurmătura superficială a plugului de lemn, au pătruns primele tractoare.

Mari și mici s-au pus pe învățatură. Trebuiau compensate necazuri de rămînere în urmă. În ajunul lui Octombrie, numai 21 la sută din populația Rusiei știa să scrie și să citească.

Intr-o zi din Noembrie

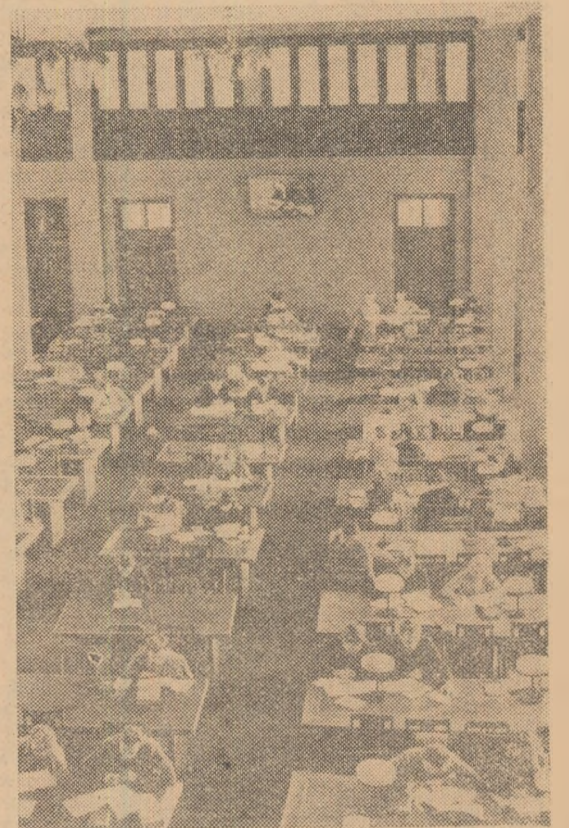
Atunci, în ziua șapte-a lui Noembrie,
se-ntoarce la oa însăși, prima oară,
vizata străină a vieții noastre.

Atunci, în ziua șapte-a lui Noembrie,
bătăia ei sună în pinza sveltă
a steagurilor roșii, arzătoare.

Atunci, în ziua rece de Noembrie,
lumina-nchisă-n lucrurile mute
cu prețul singelui fu dezrobită.

Atunci, în ziua rece de Noembrie,
neantul deveni finit și singur,
speranța lumii — înfinită.

Nichita Stănescu

Constructorii comunismului învață și acum. Dar locul abecedarelor a fost luat de cărțile care dezvăluie omului tainele cele mai subtile ale naturii și fac din el stăpînul nu numai al Pămîntului, ci și al Cosmosului.

Operația „Cicero”

Din octombrie 1943 pînă în aprilie 1944, ambasada germană din Ankara a furnizat Berlinului informații de excepțională importanță strategică. Ele cuprindeau, de pildă, materiale strict secrete și date privind pregătirea de către aliații occidentali a unei debarcări în Europa, tratativele dintre premierul britanic W. Churchill și guvernul Turciei, hotărârile Conferinței de la Teheran a aliaților, cantitățile de materiale militare livrate Uniunii Sovietice de către S.U.A., Anglia și Canada, măsurile și planurile militare ale Angliei referitoare la Orientul Apropiat și Mijlociu ș.a.

O bună bucată de vreme după război împrejurările legate de această activitate — cunoscută sub numele ei de cod, ca operația „Cicero” — au rămas învăluite în mister. El a început să fie elucidat treptat, pe măsură publicării memorii unor foști spioni și diplomați naziști Papan, Schellenberg, Heißl, Lewerkühn ș.a. În cele din urmă, o dată cu apariția amintirilor fostului obersturmbannführer SS L. Meusisch, fost atașat comercial la Ankara, s-a făcut lumină asupra multor detalii ale operației „Cicero”.

Dar toate acestea pe „I” au fost puse abia după publicarea, în 1962, sub titlul: „Eu am fost Cicero” a memoriilor lui Ilias Bazna, principalul personaj al acestei întâmplări.

Cu acest prilej a ieșit la iveală că germanii au putut obține senzaționale informații parvenite din Ankara datorită nepăsării și neglijenței ambasadorului de atunci al Marii Britanii în Turcia. Profitând de situația de valet al acestuia, Ilias Bazna a fotografiat în tăină documente de mare importanță pe care le-a sustras din seiful ambasadorului și a vîndut fotografiile abecadei germane.

Rezultate deosebite succes ale operației „Cicero” nu poate fi socotit un merit al serviciului de spionaj german.

Inițiatorul și totodată executantul operației a fost turcul Ilias Bazna despre care nu se poate afirma că a fost agent german în adevărata accepție a cuvîntului. El a acționat pe cont propriu. Nici pînă la sfîrșitul războiului germanii nu i-au putut afla adevăratul nume.

Povestirea documentară a lui V. Ghilensen, scrisă pe baza amintirilor unor conducători ai serviciului de spionaj hitlerist și ai unor diplomați germani, precum și a cărții lui Ilias Bazna, relatează împrejurările în care s-a desfășurat operația „Cicero”.

La Ankara, în toamna lui 1943...

Toamna este cel mai plăcut anotimp în Anatolia: răcoarea înviorătoare ia locul arșiței dogoritoare din timpul verii.

Octombrie 1943 a fost o lună extrem de liniștită la Ankara, acest vechi oraș oriental și în același timp tinăra capitală a Turciei noi. Acolo nu se făcea simțit suflul aducător de moarte al celui de al doilea război mondial, care se desfășura de cîtiva ani în preajma hotarelor țării. Miniștrii turci făceau un abil joc dublu cu guvernele țărilor beligerante. Ei întrețineau relații foarte bune atât cu Londra și Washington cît și cu Berlin, așteptînd cu răbdare momentul cînd victoria uneia dintre părți avea să devină sigură. Atunci diviziile turcești n-aveau să mai fie inutile în Balcani.

Atmosfera de ipocrie, minciună, tratative secrete și tranzacții comerciale, caracteristică în vremea aceea în Istanbul, Ankara și Smirna, favoriza activitatea contrabandiștilor de clasă internațională, a afaceriștilor și spioniștilor de profesie. În anii aceia furtunoși, tîrmurile Bosforului și vechile orașe ale acestei țări orientale au fost martorii unei crîmpe și război secret între serviciile de spionaj ale Angliei, S.U.A. și Germaniei. O activitate febrilă au desfășurat atunci emisarii numeroaselor organizații de spionaj ale Germaniei fasciste. Firmele ambasadelor și consulatelor, precum și ale reprezentanților comerciali serveau drept paravan vinătorilor de secrete politice și militare.

Onorabilul dr. Paul Lewerkühn, avocat din Hamburg, care deținea o funcție neînsemnată la consulatul german din Istanbul, era, în realitate, o persoană de încredere a amiralului Canaris, conducătorul Abwehrului — serviciul de spionaj și contraspionaj militar hitlerist. În bucuria din Istanbul se împleteau firele unei vaste rețele de spionaj, cu ample ramificații în țările Orientului Apropiat și Mijlociu.

O activitate febrilă desfășura și „colegul” său, Meusisch, atașat comercial la ambasada germană din Ankara. Acesta aducea mult la înlățire cu căpetenia nazistă Rudolf Hess: fața îi era parcă săpată în piatră, avea niște ochi pătrunzători, adînciți în orbite și adăpostii la umbra unor sprîncene stufoase. Adevărata lui misiune la Ankara nu avea nimic comun cu comerțul: obersturmbannführerul SS Meusisch era reprezentantul lui Walter Schellenberg — conducătorul direcției a 6-a a „serviciului siguranței pentru străinătate” din departamentul lui Himmler. Chiar și după război, numele lui a rămas necunoscut, pînă cînd, acum cîtiva ani, a publicat o cărțuță misterioasă intitulată „Operația Cicero”, care a atras imediat atenția cititorilor din diverse țări. În această lucrare Meusisch a ridicat ca recum vîntul care ascundea lumii o seamă de evenimente ale războiului care desfășurau în mult în urmă. Autorul relatează că la sfîrșitul lui 1943 izbucnise să recruteze un agent, a cărui activitate a permis hitleriștilor să aibă acces la documentele secrete ale ambasadei britanice din Ankara. Însemnătatea acestor informații, care se refereau la un cerc larg de importante probleme internaționale, depășea cu mult cadrul politicii Angliei și Turciei. Prin aceasta se explică și faptul că, în cursul „activității” lui, spionul a primit fabuloasa sumă de 300.000 lire sterline, echivalînd cu 4,6 milioane de măci germane după cursul în vigoare de atunci.

Dar nici Meusisch, nici englezii n-au putut afla adevărata identitate a spionului „Cicero” și în ce mod izbutea el să fotograficeze documente secrete britanice. Nici chiar Meusisch n-a bănuț pînă în ultima clipă cum a fost demascat agentul lui.

În memorabila seară de 26 octombrie 1943, Meusisch s-a întors devreme acasă. Dat fiind că nu-și fusese nici o întîlnire cu vreun agent, SS-istul avea de gînd să doarmă pe săturate după cîteva nopți albe.

Acele cîteva nopți se apropiau de ora 10... Lăma de pe străzile întortocheate și înguste de la periferia orașului, urde

se adăpostea sărăcimea, începuse să se potolească. Nu se mai auzeau nici strigătele mulțimii care forțotea prin piețe și în preajma tarabelor negustorilor ambulanti. Dar pe aceste scîldate în lumină ale bulevardului Ataturk și pe străzile asfaltate din centrul orașului, viața continua să pulseze din plin. La intervale scurte puteau fi văzute trecînd în goană limuzine cu stegulețele diferitelor ambasade din capitala Turciei, iar în

Desen de G. Novojilov

restaurantul somptuosului hotel „Ankara-Palace”, industriași și negustori bogăți, diplomați străini, afaceriști și aventurieri du-bioși precum și agenți ai serviciilor de spionaj ale țărilor beligerante discutau molcom la o ceașcă de cafea turcească aromată...

La un moment dat, în locuința lui Meusisch a sunat telefonul. Doamna Enke, soția consilierului ambasadei germane, i-a spus cu emoție în glas:

— Herr Meusisch, soțul meu te roagă să vii imediat la noi. Nu mult după aceea, în salonul elegant al doamnei Enke, Meusisch discuta cu un necunoscut ce-î fusese prezentat atunci. Era un ins de vîrstă mijlocie, seund, cu o înfățișare ștearsă. Judecînd după trăsături, era turc. Așa l-a cunoscut Meusisch pe cel cărui îi fusese dat să ajungă unul din cei mai mari spioni ai celui de al doilea război mondial.

Fiul profesorului de religie

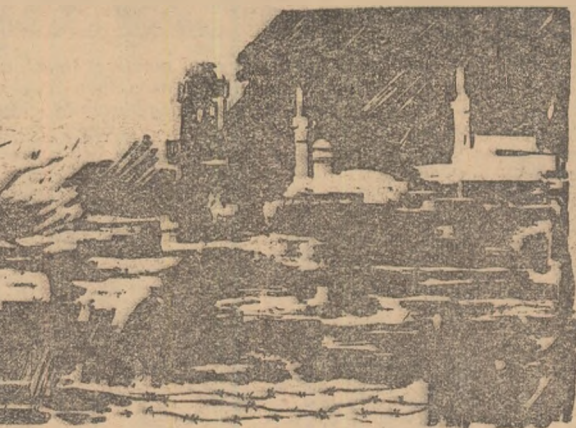
Ilias Bazna s-a născut la 28 iulie 1904, în orașelul Priștin din Macedonia, care se afla atunci sub stăpînire imperiului otoman. Tatăl lui — Hafiz Iazar — era profesor de religie musulmană și avea două moși mari. Multe rude de-ale lui ocupau posturi înalte în stat, iar unul era chiar pașă. Dar cîrînd viața liniștită, de huzur a luat sfîrșit. Mai întîi ittihadistii *) l-au răsturnat pe sultanul Abdul-Hamid, apoi a început războiul balcanic: popoarele înrobite s-au răscolit împotriva aștirilor. Ca și mulți alți bogătași turci, Hafiz Iazar a fugit împreună cu familia la Salonici și s-a instalat chiar lîngă casa în care se născuse Kemal Ataturk. S-a apoi a trebuit să părăsească și această locuință și să se mute la Istanbul.

Cîrînd a izbucnit primul război mondial, Venerabilul dascăl al tinerilor musulmani era un bun cunoscător al coranului dar nu se putea acomoda cu condițiile de viață ale marelui oraș comercial. La sfîrșitul anului 1918, cînd imperiul turc a fost înfrînt și în Corul de Aur au început să ancoreze nave militare ale învingătorilor, Hafiz Iazar era complet ruinat. Anii furtunoși de după primul război mondial, au copleșit cu adolescența și tinerețea lui Ilias.

Hafiz Iazar a avut multă bătaie de cap din pricina fiului. Deoarece era încăpățînat și refuza să învețe a trebuit să-l re-țrăgă cîrînd de la școala militară, unde izbucnise cu greu să-l înscrie cu sprijinul unei rude influente, general în armata lui Kemal Ataturk. Ilias a devenit simplu muncitor... Dar nu-i plăcea să muncească. Putea să stea ore în șir în fața marilor hoteluri sau a magazinelor din Istanbul, sorbindu-i din ochi pe vizitatori. Oțierii din armata de ocupație, bogătași obezi, care făceau negoț cu toate țările beligerante, femeile frumoase, odaliscele de ieri ale sultanului — acest șuvoi de oameni „aleși”, care se puteau bucura de toate plăcerile vieții, stîrneau în el o invidie nestăvilită. Numai bogăția i-ar fi putut deschide lui, un sărac anonim, porțile spre această lume. Și Ilias dorea să aibă bani, bani mulți...

Natura nu fusese deloc darnică cu el; începuse să chexcescă de timpuriu, iar nasul mare cărnos și ochii mici, inexpresivi, așezați sub o frunte îngustă, nu-i înfrumusețau deloc fața.

De dragul banilor, Ilias Bazna ar fi făcut orice. A devenit hoț, un hoț de mică anvergură, însă. Întîia oară a furat motocicletă unui soldat francez, dar imediat a fost prins. Jandarmii francezi l-au bătut mult și cu plăcere pe tînărul turc. Dar acesta a izbutit să fugă de sub escortă. Și din nou a furat, de data aceasta într-o gară. Iarși a fost prins și bătut. Apoi a ajuns în fața tribunalului militar pentru deteriorare de bunuri

militare, banditism, atacarea unor militari... A fost condamnat la trei ani de muncă silvică.

Cala vaporului pe care a fost îmbarcat spre a fi transportat în Franța era tixită cu deținuți. Iată-i ajunși la închisoarea din Marsilia. Dar Ilias n-a stat mult acolo, dat fiind că francezii se grăbiseră să ajungă la o înțelegere cu Turcia lui Kemal Ataturk. Bazna și ceilalți deținuți au fost eliberați. Imediat a început să lucreze la o uzină de automobile a firmei „Berlier”, unde a învățat singurele meserii utile din viața lui — cea de șofer și de kikătuș auto.

Din nou Turcia. Iată-l pe Ilias maștru auto la consiliul municipal din Istanbul. Iată-l apoi proprietarul unui taximetru, ba chiar șeful corpului de pompieri dintr-un orașel.

Dar bogat tot nu era. Așa că a intrat lacheu la ambasadorul iugoslav. Avea o muncă ușoară și, ceea ce era mai important pentru el, putea avea deseori în contact cu cei care făceau parte din înalta societate.

Apoi a îmbrăcat livrea de lacheu al atașatului militar american. Coronelul bea mult: cite două sticle de whisky pe zi. Soția lui îngrijea de grădina și juca bridge. Servitorului nu-i dădea nimănui nici o atenție. Căci „kavas”-ii — cum sînt numiți în Turcia lacheii și servitorii — nu sînt oameni, ci... simpli kavasi. Să pînă îl obliga pe Ilias să-i pregătească baia și, rîd să se simțisească de el, se spăla în prezența lui. Ilias lucra cel mai înjositor pentru un musulman credincios. Așa că Ilias și-a părăsit serviciul, intrînd în slujba consilierului Enke, de la ambasada germană.

A venit și toamna lui 1939, cînd a izbucnit războiul. Dl. Enke lucra mult, uneori își aducea de lucru acasă. Încă de pe atunci, în așteptarea febrilă a izbucnirii, în mintea lui Ilias Bazna s-a născut o idee îndrăzneată.

*) Este vorba despre revoluția turcă din 1908, condusă de partidul „Unitate și progres” (în limba turcă „Ittihad ve terakki”).

V. Ghilensen

(va urma)

Hoinărirind prin Ufa

A prezenta un oraș mai puțin cunoscut pare o treabă mai ușoară. Și, totuși, nu-i chiar așa de simplu să scrii despre Ufa, capitala Republicii Autonome Sovietice Socialiste Bașkire. Sînt atîtea de spus, și n-ai vrea să renunți la nimic...

Ufa este astăzi un oraș modern, cu peste o jumătate de milion de locuitori, un mare centru industrial și cultural în Uralul de sud, un important nod de cale ferată. Ufa este de asemenea una din citadelele industriei chimice din Uniunea Sovietică, industrie dezvoltată pe baza bogatelor zăcăminte de petrol și gaze din subsolul Bașkiriei.

Numele orașului i-a fost împrumutat de riul Ufa care îl înconjoară pe la răsărit și după ocolul acesta se varsă în Belaia. În fișa biografică a Ufei se mai află înscrisă o dată — 1586 — cînd i s-a acordat titlul de oraș. Așezarea este însă mult mai veche, istoria ei se pierde în negura veacurilor.

În succesiunea secolelor, poporul bașkir a înscris în letopisețe pagini de glorie, de frăție cu poporul rus și tătar.

Emelian Pugaciiov, „regele țărănilor”, cum i s-a mai spus, de pe acele meleaguri și-a adunat armata de răsculași. De două ori în anul 1900, V. I. Lenin a venit la Ufa. Acolo unde a trăit și a lucrat, există astăzi o casă-muzeu, păstrată cu venerație de locuitorii orașului. Tot la începutul acestui secol, la Atelierele feroviare au fost organizate primele cercuri marxiste.

În anii războiului civil, muncitorii din Ufa au luptat cu arma în mînă contra gardiștilor albi. Legendarul conducător de oști al Revoluției — Ceapaev — a eliberat orașul de albagardiști, dînd lîngă Ufa una din strălucitele sale bătălii. Tot de domeniul istoriei sînt acum faptele de eroism din anii industrializării și din anii războiului pentru apărarea patriei.

După război străvechea așezare și-a început adevărata tinerețe. Din beton, oțel și sticlă s-a ridicat un nou oraș. Fără periferii și fără centru. Centrul e peste tot. Ceea ce se poate spune, de altfel, despre multe orașe sovietice.

În rîndurile de față vom încerca să surprindem cîteva tablouri din Ufa.

Pornisem într-o dimineață însoțită prin orașul necunoscut neștiind cu ce să începem vizita. Mergeam fără nici o țintă, respirînd pur și simplu aerul străzilor acestei străvechi așezări în care trecutul se îmbină cu prezentul pentru a sublinia, parcă, mărșălașii zilei de azi. La un moment dat ne-am adresat unei trecătoare rugînd-o să ne spună unde-i casa-muzeu Lenin.

— În general ce-ați vrea să vedeți în orașul nostru? — ne-a întrebat femeia.

După o clipă de ezitare i-am răspuns:

— Totul!

— Totul nu se poate vedea așa, dintr-o dată, cum nu poți minca dintr-odată un kilogram de miere (mierea de Bașkiria este renumită în întreaga Uniune Sovietică — și foarte căutată).

Apoi ne-a propus simplu:

— Am să fiu ghidul dv., dacă nu aveți nimic împotriva.

Firește, n-am mai așteptat să repete propunerea. Ghidul nostru ocazional s-a dovedit o excelentă cunoscătoare a orașului, fiecare piatră și fiecare casă trezindu-i amintiri și asociații dintre cele mai neașteptate. Ufa n-a mai fost după aceea pentru noi un oraș necunoscut. Eram convinși că avem de-a face cu un specialist — istoric, geograf, etnograf. Dar la prînz, cînd și-a luat rămas bun, însoțitoarea noastră s-a recomandat:

— Sakaeva, gospodină.

Într-o duminică dimineață, pe străzile orașului trecea un cortegiu de mașini particulare și motociclete. Mulți pietoni se opreau și le făceau semne prietenești celor de la volan.

Un coleg de la o redacție din Ufa ne-a explicat:

— Este brigada lui Vasili Pankrașin, de la fabrica de spirt sintetic. Se duc în parcul „Gagarin”.

De fapt parcul Gagarin nu este un parc în sensul curent al cuvîntului, ci o pădure

pe malul riului Belaia, amenajată pentru orașeni.

De altfel Ufa nu duce lipsă de locuri pitorești. Pădurea, cele două riuri care o înbrățișează și lacurile de lîngă Belaia oferă locuitorilor capitalei bașkire condiții minunate de odihnă, de pescuit și vînat.

Deci în dimineața aceea, brigada lui Pankrașin se îndrepta spre parcul „Gagarin”. Pankrașin este un om înalt, brunet, cu trăsături frumoase și voluntare, un pescar și vînat pasionat. Pasiune de care s-a molipsit întreaga brigadă.

Faima brigăzii lui Pankrașin a trecut de mult hotarele Bașkiriei. În această brigadă s-a născut inițiativa ca fiecare muncitor să învețe mai multe meserii. Un operator poate face și munca unui lăcătuș-montor sau a unui laborant. Lăcătușul Valentin Kazakontev, de pildă, cunoaște toate meseriile din secția de separare a gazului. Cîte trei meserii stăpînesc și mașiniștii Usmanov și Andreeva și operatoarea Botirkaeva.

Așa că atunci cînd unul sau mai mulți membri ai brigăzii pleacă în concediu de odihnă sau de studii, are cine să-i înlocuiască. Din cei 19 membri ai brigăzii, 15 au absolvit școala medie de cultură generală sau tehnică. De altfel întreaga fabrică învață. Ea are cadre cu o înaltă calificare.

— Fiecare al cincilea muncitor este inovator, iar fiecare al doilea salariat al fabricii învață, ne informează ziaristul din Ufa.

Fabrica de spirt sintetic este o unitate de frunte a industriei chimice sovietice, unde vin specialiști din diferite orașe ca să-și însușească metodele înaintate de muncă folosite acolo. Deseori fabrica este vizitată și de specialiști din alte țări: România, Bulgaria, Ungaria, Cehoslovacia, Polonia, pentru schimb de experiență și specializare.

Cinematograful „Rodina”. Ultimele imagini, apoi se aprinde lumina. Pe scenă se urcă o femeie.

— Cine a pierdut niște bani? strigă ea. Toți își controlează buzunarele, poșetele. Din sală se aude glasul unei femei:

— Eu. Eu l-am pierdut — și precizează suma pe care a pierdut-o — salariul pe o lună.

În aplauzele sălii sora medicală Kuznețova de la spitalul nr. 5 îi înmînează banii muncitoarei Ciglințeva de la o fabrică textilă din Ufa.

Ufa este un oraș al florilor. Numai anul acesta au fost sădite 16 milioane, revenind fiecărui locuitor cîte 9,5 mp de flori.

La Ufa am vizitat o originală expoziție, organizată cu ocazia tradiționalei „Zile a florilor”. Acolo am văzut flori cu... funcție satirică. Era amenajat un stand special. Autorii lui, pictorul Brohin și gospodina Nikolaeva au folosit flori sălbatice în acest scop. Ciulinii erau huliganii, cucutele — bulevardiștii, lipanul — burocrății.

În curtea blocului este zarvă mare. Micul Andriuşa strigă de jos la bunica:

— Bunicuțo! Dă-mi, te rog, 10 copeici că a venit filmul.

Peste cîteva clipe Andriuşa intră în posesia banilor și se îndreaptă bucuros spre autobuzul care pare o enormă carte de povești, oprit în curtea blocului. Caroseria este pictată cu scene din basmele populare rusești și bașkire. Fiindcă autobuzul acesta a renunțat la funcția lui inițială și s-a transformat într-un cinematograf mobil, care face toată ziua curse prin oraș pentru a le prezenta copiilor noile filme de desene animate sau de scurt metraj. Ca orice sală de cinematograf, dispune de aparatură de proiecție și are 20 de locuri pentru micuții spectatori. Practic și comod, atît pentru copii cit și pentru părinți.

Cum s-ar spune, ca să nu se obosească sacul pînă la moară, vine moara la sac.

Nicolae Dumitru

Al 225.000.000-lea!

Acum cîtva timp, într-o familie sovietică s-a născut un copil. Evenimentul depășea cadrul bucuriei părintești, căci în aceeași zi, Direcția generală de statistică a U.R.S.S., înregistra: s-a născut al 225 000 000-lea cetățean sovietic!

La începutul acestui an, cînd s-a făcut tradiționalul bilanț al dezvoltării economiei naționale a U.R.S.S. pe 1962, populația sovietică se ridica la 223 milioane. Și iată că, cu mult înainte de încheierea celui de al cincilea an al secolului, cifra s-a rotunjit.

Imprejurarea aceasta a inspirat economistului R. Panșin un grupaj de articole cu date foarte interesante și edificatoare, din care vom relua cîteva în însemnările de față.

Dacă ne-am întoarce cu zece ani în urmă am constata că pe atunci statisticile sovietice înregistraseră 190.000.000 de locuitori. Iată, dar, că numai într-un singur deceniu în viața sovietică s-a încadrat un număr de oameni egal cu populația unor țări ca Suedia, Norvegia, Danemarca, Finlanda, Grecia și Austria luate laolaltă. Acest rezultat final e foarte explicabil dacă ținem seama de faptul că populația Uniunii Sovietice crește:

în fiecare minut — cu 6 oameni.

la fiecare 24 de ore — cu peste 9.000 de oameni.

în fiecare lună — cu aproximativ 270.000 de oameni.

În momentul de față din totalul locuitorilor planetei noastre fiecare al paisprezecelea trăiește în U.R.S.S., țară cu o natalitate foarte ridicată și cu o mortalitate foarte scăzută.

Edificatoare sînt și cifrele care se referă la longevitatea populației sovietice. În Rusia prer evoluționară, media de vîrstă a unui om era tragic de mică: 32 de ani. Cît trăiește în medie un cetățean sovietic în condițiile socialismului? 70 de ani! Adică mai mult decît dublul unei vieți de activitate creatoare, de satisfacții.

Bazîndu-se pe cifre și pe calcule precise, R. Panșin subliniază în materialul său că din fiecare 1.000 de oameni care se nasc azi în U.R.S.S. 900 vor trăi o bună parte de viață în secolul XXI. Acest minunat dar de încă patru decenii de existență demnă, făcut oamenilor sovietici, este o uriașă înfruptare a societății care înalță luminosul edificiu al comunismului.

Așadar, 225 milioane de constructori ai comunismului. Dintre ei 117 milioane trăiesc în 1763 de orașe și 3255 așezări de tip urban, iar 108 milioane în cele 700.000 de așezări rurale, cîte există în U.R.S.S.

Poate nu e de prisos să amintim aici că Uniunea Sovietică are cîteva orașe foarte mari, dintre care Moscova numără 6,4 milioane de locuitori, Leningrad — 3,6 milioane, Kiev — 1,2 milioane, Baku — 1,1 milioane, Gorki, Tașkent, Harkov, Novosibirsk — cîte un milion ș.a.m.d.

Bun venit noulul născut!

A crescut sensibil populația părții asiatice a U.R.S.S. Dacă în 1939 trăiau acolo 34 milioane de oameni, adică a cincea parte din totalul populației sovietice, azi, dincolo de Urali trăiește și muncește aproape un sfert din marea familie sovietică — 53 milioane de locuitori.

Față de perioada antebelică, populația Kazahstanului s-a dublat, cea a Siberiei a crescut cu o treime, iar cea a Extremului Orient de 1,8 ori. Această creștere este o urmare directă a industrializării și nuturilor răsăritene ale U.R.S.S. și a valorificării marilor lor bogății naturale.

R. Panșin își imaginează o anchetă organizată la scara întregii țări, cu întrebarea: „Ce stare socială aveți?”

La această întrebare tradițională, cetățenii sovietici ar răspunde fără excepție: „Om al muncii”. Muncitori, col-

hoznici, funcționari, toți sînt uniți prin același titlu mîndru și demn: om al muncii.

În cifre, răspunsul arată așa:

muncitori și funcționari — 165,6 milioane

colhoznici — 59,2 milioane.

Din întreaga populație a țării peste 105 milioane de oameni sînt ocupați în sfera economiei naționale, peste 70 de milioane au studii medii (generale și de specialitate) și superioare, peste 60 de milioane învață (adică fiecare al treilea locuitor trecut de vîrstă de 7 ani).

...Iată cîteva din calculele pe care le poate prileji nașterea celui de al 225.000.000-lea cetățean sovietic.

I. Cristea

Zilele de neale

Mihail Efimovici Kolțov (1898—1942) s-a născut la Kiev. Încă de pe băncile școlii scria texte satirice, ilustrate cu desene de fratele său, Boris Efimov, cunoscutul caricaturist de mai târziu.

În 1917 Kolțov ia parte din plin la Revoluția din Octombrie, îmbinând activitatea de revoluționar cu cea de scriitor și publicist. În timpul războiului civil, el se află pe fronturile Armatei Roșii. Lucrează în presă militară, este redactor, tipograf, ziarist.

Timp de aproape două decenii milioane de cititori sovietici au căutat zilnic în „Pravda” foiletoanele lui Kolțov, reportajele și articolele lui întotdeauna pline de umor și de satiră incisivă, dar și de lirism.

În timpul războiului civil din Spania, Kolțov se află în mijlocul evenimentelor, în calitate de corespondent special al ziarului „Pravda”. El realizează emoționante relatări ale bătăliilor și creează minunate portrete literare ale participanților la eroica luptă a poporului spaniol împotriva forțelor unite și înarmate ale reacțiunii mondiale.

Mihail Kolțov a fost un maestru al miniaturii literare. Limba lui, perfect cizelată, este de un mare faconism. Lucrările lui, din care desprindem și însemnările de mai jos sînt străbătute de fiorul autenticității și al evenimentului trăit.

PETROGRAD

OCTOMBRIE

de MIHAIL KOLȚOV

1.

Octombrie 1917. La Petrograd e un cer jos, compact, de nepătruns. Seara, pămîntul e învelit cu o platoasă vineție, ca de metal. Sub platoșă e liniște. Încerci un simțămînt ciudat, de teamă, ca într-o fortăreață. De departe vezi go-nind, ca niște fantasmae grăbite, norii plumburii de toamnă tîrzie.

Podurile de peste Neva au fost ridicate. Pe străzi e tăcere. Lîngă podul Anicikov arde în ceață un foc mare, la care se încălzesc soldații. Cu postavul aspru al minecii, soldații șterg țevile umede ale armelor. Ochiul lor înroșit de fum privesc la cioturile ce trosnesc în foc. O baionetă scurmă jeratecul. Țîșnesc roțile de scintei, plutind în aer citeva clipe, ca fluturii, apoi se sting.

Femei și ciini se apropie de foc. Pe caldarîm, umbrele lor colțuroase au contururi stranii, ireale.

2.

În penumbra înserării, clădirea greoaie a Institutului Smolnii, cu cele trei șiruri de ferestre luminate, se vede de departe.

Pe drumul larg, bătătorit, pe care abia se mai cunoaște o urmă de zăpadă, e un torent de soldați, matrozi, civili în galoși și cu gulerul ridicat, mașini și motociclete ce uruie, infundîndu-se la hopuri. Toți se grăbesc spre gura de pî-tră a portalului.

— La o parte!
— Ia te uită, burjuii, cum stau grămadă!
— Faceți loc!

Pe scările portalului îngheață o santinelă. O mitralieră Hotchkiss, lungă, sfrijită și cu nasul de fier bandajat împotriva gerului, privește cu un aer înțepat spre piața Lafonskaia, Siberianul de lîngă dînsa pufăie dintr-o țigară cit toate zilele.

În vestibulul pătrat e imbulzeală. Cineva turuie de zor, cu glasul ridicat, repetînd stăruitor tovarășilor să nu dea buzna, să aibă „pujină răbdare”, să ia bonuri de intrare de la comandant.

— Tovarăși!
— Nu dați buzna, tova-a-răși!...
— Toți vă grăbiți, nu împingeți, tovarăși!
— Mai încet!...

3.

Dar ei se grăbesc, se năpustesc într-un iureș clocotitor pe care zidurile nu-l mai pot încăpea, și se revarsă amenințător ca lava dintr-un vulcan.

Odată aici era liniște. Pedagogele păseau cu gravitate, în ghetete lor de șevro; pe scări alergau cu pas sprinten

odraslele celor a căror împărăție a fost doborîtă; din cînd în cînd trecea, plutind în norii șoaptelor evlavioase, cite o bătrînă în strai brodat cu aur și ochii ei ca de cositor priveau în gol, lipsiți de expresie.

Acum e zgomot. Sub bolțile negre e o larmă asurzitoare: se dau ordine, tropăituri cadențate marchează schimbarea gărzii. Pe coridoare curg șuvoaie de oameni în mantale cenușii — patrule, echipe, pichete. Un matroz înghețat de frig, purtînd o căciulă mițoasă, trage după el o mitralieră legată cu o sfoară — o trage ca pe un cățel. Becurile de sub plafonul boltit sînt aburite de zăpușeală, de vaporii fierbinți ce se degajă din trupurile încinse ale oamenilor.

Se transportă cartușe și grenade.
— Tovarăși! La Palatul de Iarnă!
— La atac împotriva puterii lui Kornilov!
— Jos cu Kerenski!

Trec oameni ducînd pîine, pachete de tipărituri, vase cu ciorbă aburindă. Trupul cuiva într-o flanelă murdară, rănit sau, poate, mort, atîrnă moale și ciudat de pe targa improvizată din trei perechi de mîini.

4.

Înghesuală. În aula cu două rînduri de ferestre s-au strîns peste o mie de oameni. La perete, între două, coloane, e montată o mică tribună. La tribună, din cinci în cinci minute apare un nou orator. Pumni, ochi, dinți, gesturi și blesteme se ridică spre cer.

Unul orator nu-i este de ajuns nici tribună. S-a urcat pe un birou subred ce se află întimplător acolo, și domină mulțimea — scund, murdar, cu un păr roșcovan în care se văd fire cărunte și cu ochi albaștri minioși. Își smucește nervos centironul pînă cînd mulțimea tace.

— Mă cunoașteți, tovarăși!
— Sublocotenentul Krilenko!
— Tovarășul Abram!
— Te cunoaștem!
— Și știți, tovarășii, ce-avem acum de făcut? Știți unde trebuie să mergem?
— Știm!

5.

Cu policarul vîrit între nasturii de la piept ai paltonului călduros de stofă groasă, cenușie și cu o țigară între dinți, a apărut un bărbat tînăr cu pălărie tare.

Pe cit se pare, s-a cam rătăcit în palatul plin de larmă.

Cu capul puțin dat pe spate, el privește vîlmășagul revoluției, haosul creației. Oprește pe cineva cu privirea și i se adresează nehotărît în franceză. Întreabă unde este biroul de informații.

— Sinteți francez?
E american. Anarhist. A venit în Rusia să vadă revoluția.

— Vă place?
O, da, îi place! În șase luni rușii au făcut mai mult decît francezii și mulți alții în decurs de ani și ani. Vor ajunge departe. Dar el nu credea că rușii se vor bate astfel între dinții. Doar se știe că rușii îl au pe Tolstoi și că nu se împotrivesc răului... E cu totul de neînțeles. Așa e poporul rus, întotdeauna plin de surprize.

Străinul se duce să caute biroul de informații. Și în infern el o să caute biroul de informații.

Pe scară, auzind grai necunoscut, un soldat bărbos, înalt, cu o găleată de ciorbă în mînă, a întors capul. Mîncile soldatului sînt suflecate. Mîinile lui sînt puternice, cu vine groase și virtuose, stropite de ciorba fierbinte — mîini fericite ale robului care l-a răpus azi pe stăpîn.

Paltonul anarhistului american e modern, moale, pasnic, cald și pufos.

6.

„Intrarea copiilor” de la Palatul de Iarnă dă spre Neva. Deasupra porții un felinar. O lumină gălbuie pilpăie anemic peste noroiul înghețat, peste balustrada alunecoasă a cheiului, peste suprafața neagră a apei.

Lîngă cercul de lumină din fața intrării așteaptă un automobil. Motorul duce înăbușit. Ieri și încă azi dimineață, pe chei se mișca un șuvoi de mașini, lung și zgomotos. Acum, rar se mai văd mașini. Nu mai vine nimeni la Palatul de Iarnă.

În spate se află Neva și un lanț de trăgători alcătuit din iunkerii.

În față sînt niște baricade din lemne, îngrămădite fără prea multă pricepere. În șanțurile dintre mormănele de lemne stau femei-voluntare cu armele în mîini. Sînt mici, cu picioarele scurte și tare speriate. Patru mitraliere. Mai încolo o căruță cu cărămizi, părăsită nu se știe de cine. Iar mai departe — beznă, împușcături izolate, rachete țîșnind minioase și lăsînd dîre de lumină pe cerul nocturn. Le-or fi lansînd poate bolșevicii de la Smolnii sau, poate, matrozii de dincolo de podul Nikolaevski.

La orele trei, Smolnii a cerut Guvernului provizoriu să depună armele. La patru, iunkerii și femeile-voluntare au făgăduit miniștrilor că-i vor apăra pînă la ultima picătură de sînge. La șase, o nouă somație de la fortăreața Petro-pavlovsk: predați-vă! Cu un gest brutal și autoritar, cineva a închis telefonul; palatul a rămas izolat ca o insuliță condamnată în mijlocul Petrogradului.

În vestibulul slab luminat e o tăcere încordată; forfota a încetat. Doi soldați tineri, istoviiți de nesomn, s-au sprijinit de pervaz cu un aer gînditor.

Miniștrii au ieșit buluc pe ușa cu canatură a cabinetului mare. Sînt aici aproape toți — Guvernul provizoriu în ultima sa componență. Lipsesc trei, Verhovski a dispărut într-un chip ciudat. Prokopovici s-a împotmolit fără speranță la palatul Mariinski.

Dar Kerenski?
La Gacina sau Pulkovo, sau altundeva unde au mai rămas trupe credincioase Guvernului provizoriu, consiliului provizoriu al republicii provizorii.

Consfătuirea tocmai s-a sfîrșit. S-a vorbit despre tot. N-a mai rămas nimic, decît de așteptat. Jocurile sînt făcute. Nu se mai poate adăuga nimic. Bine sau rău, acum tot una e. Așteptare.

Alexandr Konovalov ține locul primului ministru. Haină îi e mototolită. O mincă e minjită cu cretă. Privește pe fereastră în beznă, apoi își scoate pince-nez-ul și, strîngînd din ochi, se uită obosit la cej din jur. Chipul său inteligent are ceva de femeie bătrînă.

Tereșenko își duce mereu mina la bărbia notedă, bărbierită cu grijă. Maliantovici zîmbește, cu urechea atenă la zgomotele ce vin din întuneric.

În piață au început deodată să țîcăne zgomotos mitralierele, provocînd înfiorare. O fi sosit oare Kerenski cu sotniile de cazaci? Sau poate au și pornit la atac bolșevicii?

La Smolnii...

Itat anului 1917

MOSCOVA

Flăcări albastre

de KONSTANTIN PAUSTOVSKI

La Moscova, m-am instalat într-o casă cu două etaje, pe Nikitskaia. Casa era de fapt așezată pe trei străzi: pe bulevardul Tverskoi, pe Bolșaiia Nikitskaia și pe străduța Leonievski. A patra latură a clădirii era strâns lipită de peretele orb al unei case cu șase etaje.

Vis-à-vis, de-a lungul bulevardului Tverskoi (acolo unde se află astăzi monumentul lui Timirișev) era o clădire lungă și cenușie, care adăpostea o farmacie și, la subsol, magazia acesteia. Fereastra camerei mele era în fața farmaciei. Sint nevoit să descriu alt de amănunțit așezarea casei pentru că a fost motivul unor întâmplări neobișnuite, despre care voi vorbi în continuare.

Odată, într-o noapte argintată de piela toamnei, m-am așteptat cu o senzație stranie, de parcă cineva ar fi pompat din cameră tot aerul. Din pricina acestei senzații am surzit pentru o clipă.

Am sărit din pat. Dușumeaua era presărată cu cioburi de sticlă, strălucind în lumina ceoasă a lunei ce se țira deasupra Moscovei adormite.

În jur, o liniște adâncă!
Apoi se auzi un tunet scurt. Urletul aspru pătrunse prin zidul spart și, numaidecât, colțul casei dinspre strada Nikitskaia se năruí, cu zgomote prelungi. Din camera proprietarului, izbătea plinsul unor copii.

În prima clipă nu mi-am dat seama că tunurile instalate la monumentul lui Pușkin ținteau, prin tragere directă, strada Nikitskaia.

După a doua salvă se făcu din nou liniște. Luna privea cu aceeași atenție, din cerul cețos al nopții, cioburile de sticlă ce se dușumea.

Apoi după câteva minute, se auziră iarăși rafale prelungi de mitralieră.

Așa începură la Moscova, luptele din octombrie, sau, cum se spunea pe atunci, „Revoluția din octombrie“, care se prelungi câteva zile...

Deodată, sub fereastră, apărură, legănându-se în vânt cu un zgomot surd, limba unei flăcări albastre, ce semăna cu o făclie. În lumina ei moartă se văzură, în sfârșit, și niște oameni care se furtășeau de la un copac la altul. Imediat după aceea, o a doua flăcăie albăstră se ivi de cealaltă parte a bulevardului. În lumina ei, focurile de armă se întetiră.

Am coborât pe scara de serviciu, în curtea pătrată. În curte stăteau gloanțele și ici-colo se surpau cornișele atinse de ele. În fundul curții, lângă camera portarului erau câțiva oameni. Se lumina de ziua. Oamenii de lângă camera portarului erau cuturii de la Franzelăria lui Bartel, din aceeași clădire.

Unul dintre brutari, alb de făină, fost soldat la Port-Artur, propuse să-i mutăm pe toți locatarii în camera portarului — unul cel mai apărut de tirul armelor. Locatarii erau puțini, stricăt etajul întâi era ocupat în întregime de magazine și magazii.

Așa începu veghea îndelungată în camera portarului...

În a cincea zi, se terminară proviziile. Am așteptat până s-a scurs noaptea, înghițind în sec. Dincolo de zidul camerei ce se adăpostea ardea casa vecină.

În clădirea noastră era un mic magazin cu produse alimentare. Nu ne rămăsese altceva de făcut decât să-l devalizăm. Așa din spatele magazinului dădea în curte. Brutarul sparse zarzărul cu toporul și noi, rind pe rind, ne strecuram fugind în magazin și ne întorceam cu salam, conserve și brânzeturi.

N-aveam nici-o bucișică de piine. Brânza iute, salamul afumat și conservele cu ardei le mâncam fără piine și beam după noi apă de la robinet. Proprietarul își aduse aminte că în bucișăria lui se afla un sac cu pesmeți negri. M-am dus în căutarea lor.

Am urcat cu precauție scara principală, acoperită cu cărămidă spartă. În bucătărie picura apă din conducta găurită de gloanțe și dușumeaua era plină de moloz. Am început să coborâtesc prin bufet, căutând pesmeții. În timpul asta, dinspre bulevard, se făcură auzite strigăte și un ropot de pași. Am urcat în camera mea să văd ce se întâmplă. Ostașii gărzilor roșii alergau pe bulevard, cu arma în cumpănire. Iunkerii se străgeau, fără să tragă.

M-am smuls de la fereastră când am auzit pe scara principală tropăitul grăbit al unor cizme. Ușa dinspre hol se deschise cu violență și se lovi de perete. Varul se prelinse din telefon. Un glas iritat strigă:

— Mitihă, adă mitraliera!

M-am întors. În ușă se afla un om în vîrstă, cu o căciulă de urechi și cu o bandă de cartuze pe piept. În mîini avea o pușcă. Se uită o clipă cu atenție la mine, apoi înalță arma și strigă:

— Nici o mișcare! Miimile sus!

Am ridicat miimile.

— Ce s-a întâmplat, tătucule? întrebă din hol un glas surd.

— Ne-a căzut unu'n labe, îi răspunse bătrînul. A tras. A tras în noi, banditul, de la fereastră. Ne-a lovit pe la spate.

De-abia acum mi-am dat seama că eram îmbrăcat cu o tunică studentescă uzată și mi-am adus aminte că, după spusele bătrînului brutar, la porțile străzii Nikitskaia, o grupă de studenți lupta de partea Guvernului provizoriu.

În cameră își făcu apariția un tânăr muncitor cu o caschetă de luptă pe urechi. Se apropie, legănându-se, de mine, îmi luă din mîna dreaptă și mi se scuită în palmă, cu atenție.

— Tătucule, n-a tras, spuse el. N-are semn de la închizător, Palma-i curată.

— Prost mai ești! strigă celălalt. Dacă a tras cu pistolul și nu cu pușca! Și a aruncat pistolul. Du-l în curte!

— Se poate, răspunse tânărul muncitor, dîndu-mi un ghiont în spate. Hai, ia-o din loc, da' să n-o faci pe nebunul!

Tăceam, Tăceam tot timpul. De ce? Nu știu. Fără îndoială că situația era fără ieșire și orice încercare de justificare ar fi fost lipsită de sens. Am fost dus într-o cameră de la etajul doi, în casa ce de-abia fusese ocupată de gărzile roșii. Eram îmbrăcat cu tunica murdărită de moloz și de bulionul ce lăsase niște pete brune. Orice aș fi spus, n-aș fi fost crezut.

Tăceam, cu toate că îmi dădeam seama că tăcerea era încă o dovadă zdrobitoare a vinovăției mele.

— Paștele tău de drac! Eram cît pe ce să-mi întinez conștiința din cauza ta, cap pătrat. De ce-ai tăcut? Și-i student...
Iar tânărul mă bătă din nou pe spate și-mi făcu vesel din ochi:

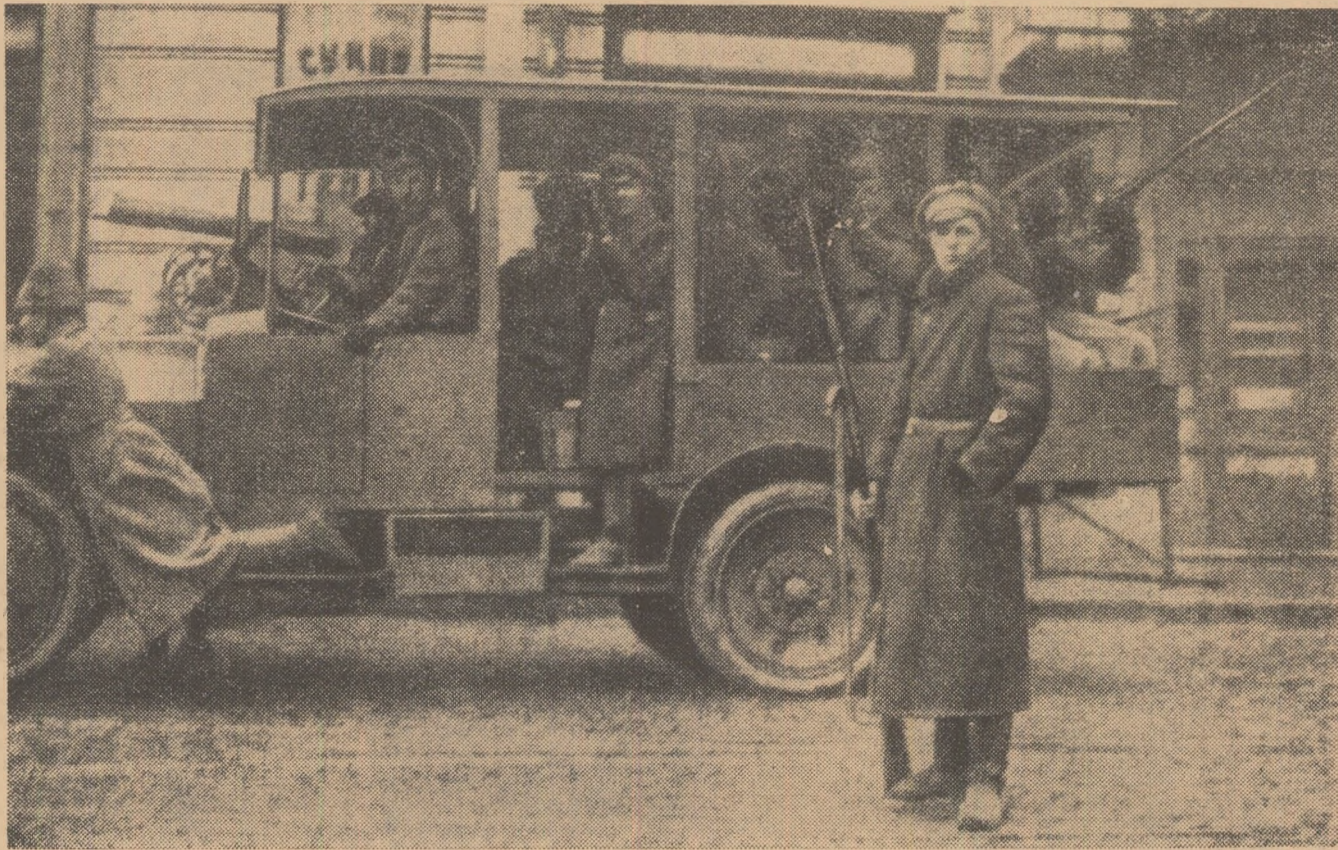
— Du-te cu dumnezeu.

Pe stradă, iunkerii atacau cu grenade de mină. Ostașii din gărzile roșii, ascunzîndu-se în spatele baricadelor, o luară la fugă pe bulevard. Casa se goli. Mitralierele începură să tăcăne din nou, cu aceeași insistență.

Așa se face că n-am reușit să află cine era tânărul comandant cu Mauserul, care-i salvase pe copiii și femeile din casa noastră și mă salvase și pe mine. Nu l-am mai întîlnit niciodată, cu toate că l-aș fi recunoscut dintre sute și mii de oameni.

În cea de a șasea noapte a „asediului nikitskian“ stăteam cu toții, ca de obicei, pe scări, nebărbierii și rebegiți de frig, încercînd să ghicim cînd se vor termina luptele...

O lumină cenușie începuse să filtreze dinspre răsărit

...și pe străzile Moscovei

Curtea era plină cu ostași din gărzile roșii, care scoteau lăzile din magazie și înalțau cu ele baricade, de-a curmezișul străzii.

— Ce s-a întâmplat? întrebă ei, înconjurîndu-mă pe mine și pe cei care mă conduceau. Cine-i asta?

Bătrînul le spuse că-l atacasem pe la spate, de la fereastră. — Să-l învățăm minte! strigă vesel un flăcău cu ochii tulburi. La statul major din ceruri.

— E ordin să nu ne atingem de prizonieri!

— De prizonieri! Asta m-a atacat pe la spate.

— Trebuie să-l împușcăm pe loc.

— Tovarăși, fără comandant nu se poate.

— Ce mai apărător al legii! La zid cu el!

Mă țiriră la zid. N-am înțeles niciodată, nici în clipele acelea, nici mai tîrziu, de ce am rămas indiferent la tot ce mi se întâmpla, chiar și atunci cînd mă puseseră la zid și am auzit clinchetul închizătoarelor.

Mi se părea că timpul se oprise în loc și că eu fusesem transportat într-o lume a tăcerii veșnice. Trecură așa câteva clipe, apoi am auzit un glas ce mi se părea necunoscut și, totodată, foarte cunoscut:

— Po cine dracu împușcați! Ați uitat ordinul? Jos armele!

Mi-am smuls cu greutate privirile de pe poartă (grumazul mă durea foarte tare), și-am văzut un om care semăna cu Dobroliubov, cu un Mauser în mînă. Era omul care își făcuse apariția într-o noapte, pentru a evacua copiii și femeile din casa noastră. Era palid și nu se uita la mine.

— Opreți-vă! spuse el aspru. Îl cunosco. N-a făcut parte din drujina studentescă. Iunkerii înaintază și voi vă țineți de fleacuri.

Bătrînul mă înbață de piept, mă scutură cu putere și spuse înclădat:

Lumina cenușie și rece a zorilor. O liniște neobișnuită plutea deasupra Moscovei, o liniște atît de puternică încît se auzea distinct sfîrșitul gazului în felinarele de pe bulevarde.

— Parcă s-a sfîrșit, spuse cu jumătate de glas bătrînul brutar. Să mergem să vedem.

Am ieșit cu precauție pe bulevardul Tverskoi. Tei îmbrăcați în chiciură aveau ramurile rupte. De-a lungul bulevardului, pînă la monumentul lui Pușkin, pîlpiau făclii felinarelor sparte. Întregul bulevard era acoperit de firele electrice rupte. Pe șinele tramvaielor zăcea, hlizindu-și dinții galbeni, un cal mort...

Sub zidurile caselor stăteau înșirați, în flanc, iunkerii, cu chipurile motolite și cu mantalele cenușii pline de moloz. Mulți dintre ei motăiau, sprijiniți în arme.

Un om într-o scurtă de piele se îndreptă spre ei. În spatele lui erau câțiva ostași din gărzile roșii.

Omul în scurtă de piele ridică mina și spuse ceva iunkerilor. Din mijlocul lor ieși un ofițer înalt, își scoase revolverul și grenadele, le aruncă la picioarele omului cu scurtă de piele, îl salută, se întoarse și, încet, clătîindu-se, se îndreptă spre piața Arbat.

După el, ceilalți iunkerii se apropiară, rînd pe rînd, de omul cu scurtă de piele și aruncară la picioarele lui puștile și cartușierele. Apoi, la fel de încet și de obosiți ca și ofițerul, o luară pe Nikitskaia spre Arbat. Unii dintre ei își smulgeau din mers epoleții.

Ostașii roșii tăceau și se uitau la iunkerii cu o privire încordată. Nu se auzea nici-un glas, nici-un cuvînt.

Totul se terminase. Dinspre Tverskoi străbătura prin ceață acordurile citorva orchestre și glasurile mulțimii care cînta.

Ipoteze asupra originii cancerului

Prezentarea unui tablou istoric succint asupra evoluției concepțiilor despre originea cancerului nu este o sarcină ușoară. Problemele legate de apariția tumorilor maligne, de dezvoltarea și tratamentul lor au constituit o preocupare a medicilor din toate timpurile. Astfel, încă de acum 3000—4000 de ani, în cărțile vechilor indieni și în papirusurile egiptene cancerul era menționat ca o boală gravă, care se trata prin extirparea tumorii cu un cuțit însoțit în foc. Dar, în afară de abundența datelor istorice, cea mai mare dificultate o constituie modul de organizare și de prezentare a acestui material enorm. Pe baza informațiilor de care dispunem se poate descrie ce anume s-a studiat până astăzi în problema cancerogenezei și cum anume s-a studiat, în funcție de evoluția mijloacelor de cercetare.

În oncologie sînt formulate actualmente mai multe ipoteze asupra originii cancerului, fiecare dintre ele încercînd să explice o anumită latură a acestui proces atât de complex. Cîteva dintre aceste ipoteze urmăresc să arate care anume dintre factorii mediului extern pot fi socotiți drept „agenți” cancerigeni. Aceasta este o latură reală a procesului de can-

buni fac cancer ale pielii, chirurgul german R. von Volkmann a afirmat că gudronul este un agent cancerigen (1875). Cîțiva ani mai tîrziu, în 1887, sînt descrise primele cazuri de cancer ale pielii la lucrătorii din țesătoriile de bumbac, care ungeau mașinile cu ulei. În 1889, Hannau încearcă să provoace cancer ale pielii la șobolani, badijonîndu-i timp de 4 luni cu gu-

enți chimici, obișnuiți în organism se pot transforma, la un moment dat, în substanțe cancerigene. Primii care au emis această ipoteză au fost savantul sovietic L. M. Șabad (1937) și savantul german A. Butenandt (1938). Ea a fost întărită atât de experiențele efectuate de savanții citați, cît și de acelea care au arătat apariția leucemiilor la șoarece după injecții

În 1908, V. Ellerman și O. Bang studiază leucemia găinilor, arătînd că această boală poate fi transmisă la găini sănătoase prin filtrate lipsite de celule (acelelute). Demonstrația celor doi cercetători ducea la concluzia că leucemia găinilor este provocată de un virus. Ipoteza originii virotice a cancerului fusese emisă mai de mult de

în prezența cit și în absența oxigenului, fapt deosebit de important, deoarece majoritatea țesuturilor normale nu formează acid lactic în prezența oxigenului. Această dereglare biochimică este esențială, spune Warburg. În procesul cancerizării energia de care are nevoie celula este de o altă structură, fapt care duce la modificarea, la alterarea structurii celulei.

Cercetările moderne de biochimie au atras atenția asupra mecanismelor de sinteză a proteinelor și a rolului jucat de acizii nucleici în aceste sinteze. Printre cei care au furnizat primele indicații asupra acestui proces se numără și cercetătorul sovietic B. V. Kedrovski. Savantul sovietic V. S. Șapot afirmă că natura biochimică a transformării maligne trebuie considerată ca o dereglare cu caracter ereditar a mecanismelor de control care reglează sinteza proteinelor. În acedul deoxiribonucleic din tumori, spune el, trebuie căutate particularitățile care determină malignitatea.

Este timpul să ne oprim în încercarea noastră istorică. Întin cele prezentate aici se poate trage concluzia că noi cunoaștem astăzi foarte multe lucruri despre cauzele apariției tumorilor maligne. Dovada acestei afirmații este faptul că în laboratoare cancerologice experimentale la animale pot fi provocate cu ajutorul radiațiilor, substanțelor chimice și virusurilor. Se cunosc, de asemenea, în mare măsură, condițiile care înlesnesc sau îngreuează apariția acestor cancere. Aceasta demonstrează că unele laturi reale ale procesului de cancerizare au putut fi descoperite, în special în ultimii 50 de ani.

Dar asta nu înseamnă că s-a făcut totul. Nu există încă o ipoteză care să adune într-o concepție unitară toate datele experimentale și clinice acumulate în oncologie. Nici unul din agenții cancerigeni cunoscuți nu reprezintă cauza necesară și suficientă pentru apariția tumorilor formelor de cancer, ceea ce a făcut pe profesorul Serebrov să afirme ipoteza pluralității cauzelor cancerului.

Cercetări amănunțite au arătat, pe de altă parte, că în momentul apariției tumorilor provocate de radiații sau de substanțe chimice, se mai poate observa prezența acestor agenți în organism. Ei au dispărut. La fel și în cazul virusurilor, însuși unul din partizanii teoriei virotice, L. M. Zilber, a trebuit să arate că virusurile cancerigene care declanșează procesul de malignizare nu mai joacă vreun rol în evoluția ulterioară a procesului tumoral.

Ce se întîmplă în celula normală după ce agentul cancerigen a luat contact cu constituenții ei biochimici? Care sînt etapele următoare ale procesului de cancerizare pînă la apariția primelor celule canceroase și după aceea? Iată întrebări la care răspunsurile noastre sînt încă neclare. Pentru ele, ipotezele asupra naturii agentului cancerigen nu au decît explicații cu caracter teoretic. În schimb, ipotezele privind natura intimă a transformărilor celulare — ipoteze biochimice, imunologice, genetice — au o largă perspectivă.

De aceea poate deosebit de semnificativă pledoaria recentă a lui L. M. Șabad pentru reînnoirea lui studiul aprofundat, cu cele mai moderne mijloace, al celulei normale și canceroase. Biofizica, biochimia, imunologia, genetica, fiziologia, imunologia, informației, cibernetica, precum și celelalte științe care pot contribui la dezvoltarea biologiei și medicinei pot aduce încă nenumărate date esențiale în cunoașterea procesului de cancerizare.

Dr. Petre Tăutu
Institutul Oncologic
București

● În boxa acuzaților: o mie de compuși chimici ● Probleme grele pentru inframicrobiologi ● Cauze multiple — efect unic

dron de huiă. Rezultatele sale au fost negative. Animalul ales de Hannau nu a fost cel mai potrivit pentru aceste experiențe. Abia în 1914, cercetătorii japonezi R. Yamagiwa și K. Itchikawa au reușit să provoace cancer, experimental, badijonînd cu gudron plelea urechii iepurilor. Patru ani mai tîrziu, H. Tsutsul are rezultate pozitive în același sens, lucrînd cu șoareci.

Astfel a putut fi elaborată ipoteza chimică asupra apariției cancerului: există substanțe chimice

de bilă de bovine sau de cancer după administrarea diferitor hormoni: estradiol etc. Pe lista substanțelor cancerigene sînt înscrși astăzi peste o mie de compuși chimici.

Curînd după descoperirea razelor Röntgen și a radioactivității naturale, o serie de agenți fizici au fost trecuți pe lista agenților cancerigeni. La numai 6 ani de la introducerea razelor X în medicină, în 1902, Frieben a comunicat primul caz de cancer al pielii la un tehnician iradiat. Lipsa mijloa-

cercetătorul francez A. Borrel și apoi, de către savantul rus V. V. Podvisoiți, P. Rous găsește la găina un sarcom transmisibil prin filtrat, ceea ce aduce o nouă dovadă în sprijinul ipotezei virotice. Datorită muncii neobosite a inframicrobiologilor din întreaga lume — și aici trebuie citată munca de mai bine de trei decenii a savantului sovietic L. A. Zilber — au fost descoperite numeroase cazuri de origină virotică la animale. La om, însă, nu s-a putut pune în evidență, pînă în momentul de față, prezența unor virusuri în tumori. Ipoteza virotică are, prin urmare, numai o bază experimentală. Ea presupune răspîndirea foarte largă în natură a virusurilor oncogene și existența lor în organism într-o stare latentă. Trăcerea unui virus tumoral din starea latentă la activitate s-ar putea produce, de exemplu sub influența unor factori externi (cancerigeni chimici) sau interni (tulburări neuroendocrine). Aceste presupuneri nu sînt încă dovedite.

Cu toate acestea, unele experiențe făcute cu material biologic aparținînd unor bolnavi cu leucemie au putut demonstra că aceste materiale pot provoca la animale diferite tumori — sau chiar leucemii. Printre cercetătorii care au efectuat astfel de experiențe se numără și cercetătorii sovietici N. N. Medvedev, N. I. Volfson, V. M. Bergolt, V. A. Parnes și alții.

A doua linie de cercetări experimentale a pornit de la ideea că celula canceroasă este rezultatul unei tulburări a eredității celulei normale. În 1897 această idee era concretizată prin „regresiunea”, „degenerarea” celulelor normale (W. Hansemann), iar ceva mai tîrziu, prin considerarea celulei canceroase ca o „nouă specie celulară” (G. Hauser). Ipoteza lui Hauser este prima teorie asupra modificării ereditare a speciilor celulare. Ipotezele genetice asupra originii cancerului și-au modificat conținutul în funcție de evoluția însăși a geneticii ca disciplină biologică.

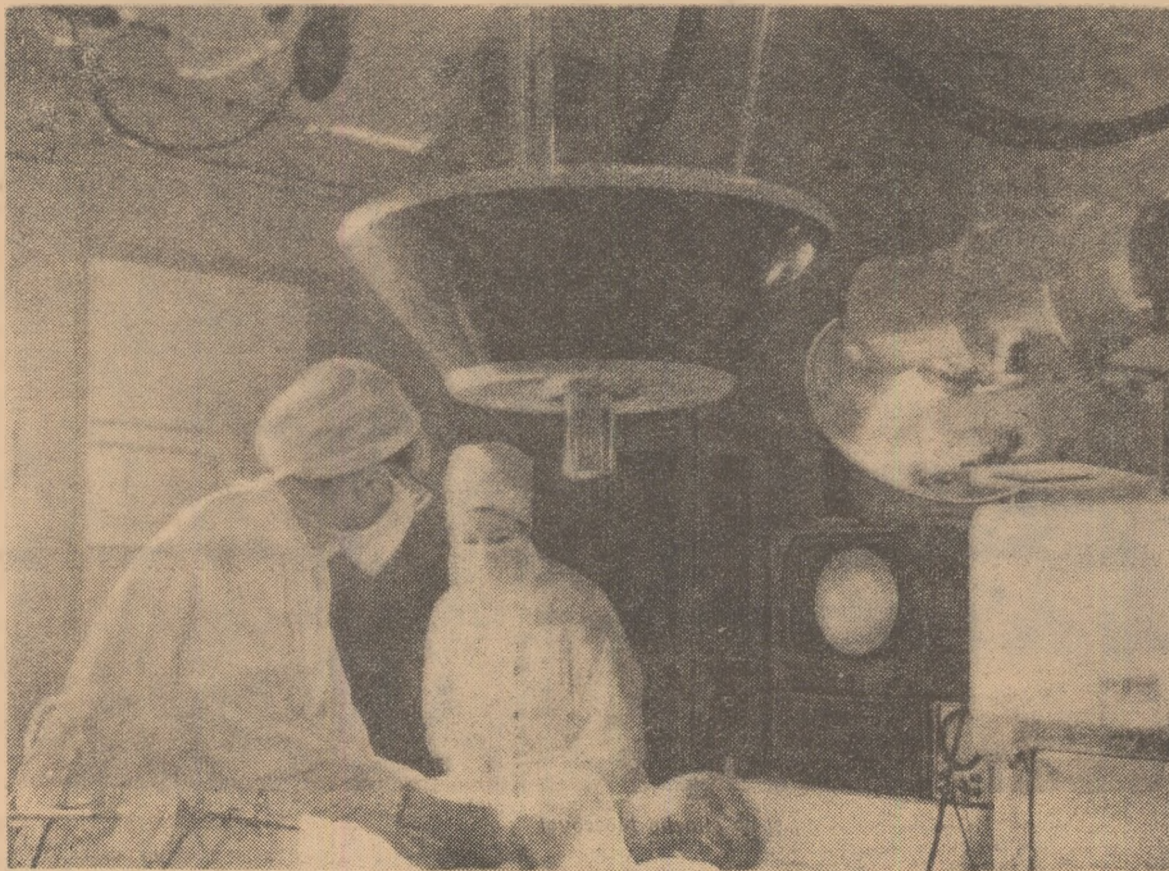
Studii speciale și experiențe îndelungate efectuate pe șoareci la care se observa apariția de tumori spontane au dus la selecționarea diferitelor „tulpini” de șoareci — la unele incidența cancerelor spontane era deosebit de mare, la altele extrem de redusă. Tumori spontane apărute la o anumită „linie” de șoareci nu puteau fi „grefate”, transplantate la o altă „linie”, chiar dacă diferențele între cele două linii erau extrem de mici. Acest fapt dovedea un control genetic al receptivității la cancer.

La început, independent de cercetările de genetică, iar apoi într-o legătură din ce în ce mai strînsă, au progresat cercetările asupra modificărilor biochimice ale celulei canceroase. Începînd din 1925—1926, savantul german O. Warburg a elaborat prima teorie metabolică a cancerogenezei. Celulele canceroase introduc întru-mediul ce conține glucoză, scindînd această substanță, formînd acid lactic în cantități mult mai mari decît ar putea fi o celulă normală. Acest proces are loc atât

care, pătrunzînd în organism pe diferite căi, pot provoca apariția tumorilor maligne. La Congresul oncologilor de la Moscova din 1962, savantul sovietic L. M. Șabad a arătat că benzpirenol se găsește în concentrații relativ mari în atmosfera orașelor industriale. În general, agenții cancerigeni din mediu pot proveni din fumurile menajere și industriale, din fumul de țigară, din emanațiile motoarelor cu explozie (datorită arderilor incomplete), din gudronul șoselelor asfaltate, din pulverizarea produsă prin frecarea roților de automobil etc.

Între anii 1933—1935 s-a descoperit o altă substanță puternic cancerigenă, 20-metilcolantrenol, obținută prin degradarea unui constituent chiar obișnuit al bilei din vezicula biliară. Această descoperire a permis elaborarea unei noi ipoteze asupra originii chimice a cancerului: constitu-

celor de protecție și necunoașterea acțiunii cancerigene a radiațiilor ionizante a făcut ca numărul victimelor iradiate — mai ales printre medicii radiologi și fizicieni — să crească brusc pînă în 1914. De data aceasta, cercetarea experimentală a metel, paralel cu observațiile făcute la om: în 1910 P. Marie reușește să obțină tumori la șobolani iradiati cu raze X. Ceva mai tîrziu s-a demonstrat că apariția cancerelor pulmonare, la lucrătorii din minele de uraniu de la Schneeberg și Joachimstahl (descrise încă de la începutul secolului al XIX-lea) se datorește radioactivității din atmosfera galeriilor. De asemenea, în 1929 a fost semnalată apariția de tumori ale oaselor la lucrătorii care vopseau cadranele luminoase în fabricile de ceasuri. Cauza apariției acestor cancere era prezența unor elemente radioactive în substanța luminescentă.

Într-o clinică din Moscova: arsenal modern pentru apărarea sănătății oamenilor.

Agenții descoperiți — destul de numeroși de altfel — au devenit obiectul unor studii speciale. Ei pot fi de naturi diferite, de la radiații (ultraviolete, raze X, radiații radioactive) și elemente simple (cum ar fi metalele) și pînă la molecule cu o constituție complexă (cum ar fi acizii nucleici din virusuri).

Să dăm unele exemple edificatoare în această privință. În 1775, medicul englez P. Pott a emis părerea că la coșarii cancerul pielii s-ar datora acțiunii funinginii. Este prima idee concretă asupra cauzelor apariției unor tumori maligne. A trebuit să treacă însă mai mult de un secol pînă cînd ipoteza lui Pott să fie controlată și confirmată. În 1820 au fost descrise cancere ale pielii la lucrătorii care lucrau cu arsenic, la cei din industria sticlei și la spălătorii de oi. Observînd că anii muncitorii din fabricile debrichete de căr-

ÎN VIZITĂ LA TEATRELE SOVIETICE

Examen de maturitate...

Acum după ce aplauzele și ovațiile publicului sovietic la spectacolele noastre s-au așezat liniștit în memorie alături de celelalte amintiri de preț, cind frumusețea Leningradului și dimensiunile impresionante ale Moscovei au devenit familiare fiecăruia dintre noi, un lucru a rămas și ne va rămâne mereu viu și prezent în minte, — prietenii câștigați în timpul turneului, imaginea acelor oameni inteligenți și buni care ne-au recepționat mesajul artistic, sesizând, din mulțimea cuvintelor rostite într-o limbă străină, sentimentele și gândurile noastre adevărate.

Acești oameni — nici nu i-am cunoscut pe toți — au deschis comunicația dintre sală și scenă, mobilizând atenția publicului și conducându-l ca o veritabilă avangardă în întimpinarea noastră. Ei au sosit primii la punctul de joncțiune și sensibilitatea noastră mărită de emoție i-a înregistrat atunci, cu o nesfârșită bucurie pe care nu o vom uita niciodată.

Nu vom uita figura lui Milinder, interpretul leningrădean al „Umbrei”, așezat în rîndul întâi de scaune și aplaudind cu o căldură pe care numai un adevărat artist o poate avea, tot așa cum nu vom uita felicitările inteligente și sincere pe care ni le-a adresat Nikolai Pavlovici Akimov, renumitul animator și creator de teatru, cel care a pus primul în scenă piesa lui Șvarț, acum aproape un sfert de secol.

Nici eu și nici Gheorghe Dinică nu vom putea uita seriozitatea cu care ne-a vorbit după spectacol profesorul Markov, celebru teatrolog sovietic, tovarăș de muncă al lui Stanislavski, Meyerhold și Vahtangov, grija cu care ne spunea să nu ne mulțumim cu ce-am făcut, să nu ne lăsăm amețiți de primele succese și să muncim mai departe pentru câștigarea unor noi orizonturi umane și artistice.

Nu vom uita aprecierile entuziaste ale lui Toporkov la adresa spectacolului nostru, în ciuda faptului că el este adeptul unor alte principii de regie teatrală, adeziunea sa la modul cum au fost jucate toate rolurile din „Umbra”, de la cel al protagonistului (Dinică i s-a părut monumental în rol), pînă la cele abia schițate de autor, ca de pildă consilierul secret, pe al cărui interpret, Mircea Constantinescu, marele actor sovietic l-a felicitat din toată inima.

Ne amintim cu plăcere de interesul cu care ne-au vorbit criticul Surkov, cunoscutul regizor Iuri Zavadski, conducătorul teatrului Mossoviet, atât de apreciat la noi în țară, actrița Serafima Birman, dramaturgii Alexei Arbuzov, Alexandr Ștein, Salinski, criticul Boiadjev și mulți alți artiști și publiciști renumiți, pe care-i cunosusem doar din activitatea lor creatoare sau din cursurile profesorilor noștri la Institutul de Teatru.

Aș fi nedrept însă dacă n-aș mărturisii că ne-au mișcat tot atât de mult felicitările unor prieteni anonimi, ale unor simpli spectatori care ne-au mulțumit după reprezentație, ale mașiniștilor sovietici, care ne urmăreau din culise cu o exigență pe care numai muncitorii scenei o pot avea și care, după primul act, au preluat cauza reușitei spectacolului nostru cu un elan ce echivala cu cea mai măgulitoare și mai competentă apreciere.

Nu-l voi uita pe tînărul regizor și poet siberian Iliia Leahov, pe care l-am cunoscut la Moscova, supărat că nu venim să jucăm în îndepărtatul Novokuznețk, în fața constructorilor unui imens combinat metalurgic despre al căror eroism ne vorbea cu sinceră înflăcărare. Temindu-se că

n-am știut să vedem și să înțelegem Moscova, în focul repetițiilor și în mulțimea întîlnirilor oficiale, Leahov ne-ă luat pe Ion Popescu-Udriște și pe mine și ne-a plimbat cîteva ore în miez de noapte cu taxiul de-a lungul și de-a latul orașului, depunîndu-ne apoi cu grijă la poarta hotelului „Ukraina”, în care locuim.

Dar cea mai emoționantă, cea mai așteptată, cea mai temută a fost întîlnirea cu colectivul Teatrului de Comedie din Leningrad de sub conducerea lui N. P. Akimov care joacă și astăzi „Umbra”, spectacol intrat de mult în rîndul valorilor recunoscute ale teatrului sovietic contemporan.

Incordarea interpretelor noștri la primul spectacol a fost curînd risipită de căldura uimitoare cu care ne-au primit spectatorii și actorii leningrădeni. Nu ne venea să credem că jucăm în fața unei săli care nu înțelege limba romină atît de viu, de spontane, de precise erau reacțiile publicului. În lipsa traducerii simultane a spectacolului, actorii sovietici care cunoșteau perfect textul și-au asumat rolul de traducători voluntari și astfel majoritatea spectatoilor au putut urmări piesa aproape replică de replică. După spectacol, la reuniunea care s-a dat în cinstea trupei noastre, Akimov povestea că cei cîțiva romîni aflați în sală s-au adresat în pauză actorilor sovietici pe care-i văzuseră traducînd și că au rămas uimiți cînd au constatat că tîlmăcii nu știau o vorbă romînească. La această reuniune s-a cîntat, s-a dansat, dar s-a discutat și cu seriozitate despre importanța deosebită a unor asemenea schimburi culturale pentru toți cei adunați acolo, în jurul aceleiași mese.

Sînt numai cîteva notații fugare, dintr-o experiență unică de viață și de artă, pe care am trăit-o în cele trei săptămîni de turneu în Uniunea Sovietică și care a însemnat pentru colectivul nostru foarte tînăr examenul de maturitate în fața unor prieteni cu o inimă caldă, dar cu o judecată severă, pe care încă o dată am învățat să-i prețuim.

D. Esrig

Două spectacole tinerești

Teatrele din Moscova și Leningrad imi erau într-o oarecare măsură cunoscute, nu numai din turneele lor la București sau din cele citite despre ele, dar și prin aceea că în urmă cu doi ani făcusem, împreună cu un grup de regizori și scenografi, o călătorie de studii în U.R.S.S. Imi aduc aminte că în timp de o lună am vizionat cam 35-40 de spectacole, tocmai pentru a ști cît mai multe despre teatrul sovietic.

M-au impresionat atunci, în special, spectacolele Teatrului-studio „Sovremennik” din Moscova și de aceea, acum, am ținut ca în puținele seri libere, pe care mi le-au îngăduit îndatoririle turneului Teatrului de Comedie, să pot asista măcar la una din reprezentațiile acestui colectiv.

„Sora cea mare” de Volodin se potrivea, după părerea mea, intrutotul preocupărilor și stilului formației conduse de actorul-regizor Efremov: tematica actuală, cu referiri speciale la problemele ce frămîntă tineretul și o tratare amănunțită a caracterelor, aș putea spune un psihologism în sensul pozitiv al cuvîntului. Un spectacol în care se îmbină (într-o oarecare măsură) școala M.H.A.T.-ului, adică teatrul de actor, cu un patos intenționat, dar mobilizator; totul într-o montare simplă, curgătoare.

S-ar putea obiecta spectacolului un insuficient efort de compoziție a rolurilor, care dă din cînd în cînd impresia că actorul se mulțumește să joace el situația și nu face ca personajul să o joace. Probabil și apropierea de vîrstă și de preocupări dintre eroii lui Volodin și actorii lui Efremov împinge spre o asemenea tratare. După

cum, dacă am aplaudat epurarea scenei de elementele de prisos și am fost de acord cu decorul ce „curgea”, ni s-a părut că stilizarea și aspectul pur plastic al elementelor care constituiau cadrul scenic nu dovedeau cea mai inspirată alegere din partea scenografului.

N-am să mă opresc asupra celorlalte spectacole de teatru văzute, deoarece, în spațiul limitat ce-mi stă la dispoziție, aș dori să vorbesc cîte ceva despre o seară de balet pe muzică de Șostakovici, care mi s-a părut cea mai frumoasă seară de teatru din timpul scurtei noastre șederi în U.R.S.S.

În ciuda vîrstei ei venerabile, Opera mică din Leningrad se dovedește cu această înscenare, de o admirabilă tinerețe. Un balet fără „poante”, dar în care studiul clasic își face simțită prezența pozitivă. O coregrafie modernă, dar nu exhibiționistă. O înțelegere a modernului ca o cerință de unitate severă de stil, concizie, tensiune continuă și poezie sublimată.

S-ar putea crede că toate aceste componente oarecum de formă, de construcție, sînt elementele majore ale spectacolului văzut. Nu! Ele nu fac decît să fie slujitoarele excelente ale ideii baletului respectiv (reprezentația e alcătuită din trei balete într-un act), pe rînd deci, ale unor desfășurări optimiste sau tragice, ce reflectă fragmente din viața tineretului sovietic din prima decadă de după revoluție, dar care, prin omenescul sentimentelor și al gândurilor, au un răsunset profund contemporan.

Și dacă, după ce am văzut spectacolele Operei Comice din Berlin, mi-am dat seama că exhibiționismul ariei și al belcanto-ului va fi alungat de pe scenă de către actorul ce se exprimă cu mijloacele muzicii, asistînd la baletele ce se desfășurau pe scena acestei mari Opere mici din Leningrad, mi-am dat seama că păstrînd și cultivînd școala și creațiile monumentale ale baletului clasic, dar renunțînd la performanțele formale, se întrezărește apariția dansatorului de azi, ce nu-și poate depăna gândurile, decît exprimînd actoricește temele contemporane.

Lucian G.urchescu

Întîlnire între oamenii de teatru sovietici și romîni: Vera Mareșkaia, Sanda Toma, Iuri Zavadski și Moni Gheleter

breviar

Teatrul M.H.A.T. pregătește pentru sfîrșitul lunii decembrie premiera unui spectacol gorkian — „Egor Buliciov și alții”. Prima reprezentație a piesei a avut loc tot pe scena acestui teatru moscovit, în urmă cu trei decenii. Actorul Boris Livanov, care-l interpretează pe Egor Buliciov, senează totodată și regia spectacolului, alături de I. Tarhanov. Distribuția întrunește un mînunchi de celebrități ale acestui teatru: A. Zueva și A. Tarasova, A. Jilov, V. Popov, M. Prudkin, G. Kolcițki, G. Kalinovskaia, E. Hanaeva ș.a. Relevarea strălucitelor tendințe sociale ale piesei, sublinierea

profundizimii ideilor și a forței caracterelor gorkiene, constituie principalele direcții asupra cărora își concentrează atenția regia noului spectacol.

Afanasi Salinski, autorul impresionantelor drame „Nila toboșara”, și-a consacrat în ultimii ani activitatea cinematografilor. Scenariile filmelor „Piine și trandafiri” și „Un om de viitor” l-au introdus în tainele celei de a șaptea arte de care, după cum mărturisește, cu greu se mai poate despărți. De altfel, în momentul de față principala sa preocupare o constituie tot un scenariu de film,

la care lucrează de cîteva luni. Pe biroul dramaturgului se află însă și o piesă de teatru, pe care Salinski speră s-o termine pînă la sfîrșitul anului. Autorul intenționează să înființeze „un erou al zilelor noastre, un comunist, un om tînăr, cîstîit, de o energie clo-cotitoare, dușman înverșunat al miaciuinii și ipocriziei”.

În ultimele săptămîni, școala violonistică sovietică, renumită în întreaga lume, a fost încununată cu noi lauri. Curînd după concertele triumfale susținute la Londra de David și Igor Oistrach

în cadrul Festivalului muzicii sovietice ziarele au anunțat succesul tînărului violonist sovietic Oleg Krisa, elev al lui Oistrach, la concursul muzical internațional „Niccolo Paganini”, desfășurat la Genova. Premiul întâi dobîndit de Krisa la acest festival i-a conferit dreptul de onoare ca la concertul laureaților, să cînte la legendara vioară a lui Paganini. Recitalurile celor doi violoniști sovietici au reținut, de asemenea, atenția în această perioadă. Este vorba despre turneele concertistice al lui Leonid Kogan în capitala Austriei și al lui Valeri Klimov în Turcia. Cu mult interes este așteptat în Sta-

tele Unite apropiatul turneu al lui Igor Oistrach

Compozitorul Iuri Cicikov și-a cucerit popularitatea ca autor al unui ciclu de cîntece pentru tînet despre Siberia, scrise după lungă sa călătorie pe marile șantiere ale U.R.S.S. El este totodată apreciat și pentru concertele sale pentru pian, vioară și violoncel. Tema romantică a zborurilor în spațiile interplanetare stă la baza mai multor lucrări ale sale din ultimii ani, printre care și cantata „Omul e născut pentru zbor”. Cucerirea Cosmosului a inspirat și prima sa operă „Pe drumul stelelor”.

Reîntîlniri cu vechi prieteni

Campionatele europene de volei, în plină desfășurare la București, Constanța, Cluj și Brașov, ne prilejuiesc nu numai meciuri de mare intensitate și ridicat spectacol sportiv, dar și foarte plăcute reîntîlniri cu mai vechii cunoscuți. Jucătorii echipei Uniunii Sovietice de pildă.

...Pe Iuri Cesnokov l-am văzut prima oară înălțându-se deasupra fileului în 1955, tot la campionatele europene și tot la București. Pe atunci, cu opt ani mai tânăr, era debutant la o competiție de mare anvergură. Vremea a trecut și măiestria mereu mai înaltă l-a purtat pe Iuri prin multe orașe ale lumii în calitate de căpitan al echipei U.R.S.S. Nu o dată a venit și la București...

...totdeauna cu foarte mare bucurie și plăcere, ne continuă Cesnokov ideea. Nici n-am nevoie să explic, spune zimbînd. Capitala României face parte din acele orașe pe care le îndrăgești din prima clipă, care îți se lipesc de inimă. Fiecare nouă vizită la București îți dezvăluie alte noutăți. Cu câțiva ani în urmă admiram uimiți minunata Piață a Palatului Republicii. Acum alte cartiere noi îți zîmbesc de după geamul mașinii și-ți încintă ochii. Noi, moscoviții, care de asemenea construim foarte mult, știm să apreciem hărnicia, talentul și bunul gust al bucureștenilor.

În parcul facultății de științe juridice, toamna a pardosit aleile cu frunze de culoarea coniacului. E liniște. Auzim în spate zgomot de pași. Se apropie Gheorghe Mondzolevski, vechi tovarăș de echipă cu Cesnokov.

Îi cerem cîteva impresii despre jucătorii și echipa noastră.

— Ne întîlnim de mulți ani cu voleibaliștii români în partide amicale și oficiale, în mari competiții internaționale. Ne cunoaștem deci foarte bine. Sînt adversari din categoria celor mai redutabili, care de ani și ani candidează la locurile de frunte ale clasamentelor. Și în mod justificat. Jucătorii au atins un nivel de înaltă măiestrie. Horațiu Nicolau se numără printre primii „bombardieri” ai lumii, așa cum a fost cu câțiva ani în urmă actualul său antrenor Ștefan Roman.

Cu totul remarcabil mi se pare progresul înregistrat de tinerii echipieri români. Mă gîndesc la Ganciu, Coste, Szűcs, Schreiber, care încercați în prima garnitură, în momente decisive pentru echipă, au dat satisfacție deplină.

— Un pronostic? am încercat noi.

— Pronosticurile sînt totdeauna lucruri riscante. Cred că la actuala ediție a campionatelor prietenii noștri români sînt mari favoriți.

Și, în sfîrșit, încă o cunoștință, de asemenea de la ediția din 1955 a întrecerii, arbitru Anatoli Cinilin. Faimos jucător în anii dinaintea celui de-al doilea război mondial, vestit pentru o detentă care l-ar fi concurat (poate) și pe... Brumel, Anatoli Cinilin a îmbrățișat apoi specialitatea de „cavaler al fluierului”. El a condus meciuri la cele mai mari competiții, campionate mondiale și europene, figurază în corpul arbitrilor care vor „fluiera” la turneul olimpic de la Tokio.

— Vă solicităm o critică a organizației, tovarășe Cinilin.

— Mai presus de orice critică, vine prompt răspunsul. Români, de altfel, sînt vestiți la acest capitol și, de la o întrecere la alta, țin să-și întărească faima și prestigiul. Apreciez, de asemenea, atmosfera cordială în care se desfășoară campionatele. Sportivi din 17 țări sînt aici prieteni.

Cum ora reuniunii de după amiază se apropia, a trebuit să ne luăm la revedere. Am mulțumit deci amabililor noștri interlocutori.

V. Chiose

O decolare normală: „TU-124” a părăsit Tallinul îndreptîndu-se într-o cursă obișnuită spre Moscova. Pasagerii își petreceau timpul citind, fumînd, discutînd între ei. Și nimeni nu bănuia că îi amenință o mare primejdie: trenul de aterizare se defectase și o roată atîrna sub fuzelaj.

Echipajul navei păstrase toate aparențele unui zbor obișnuit, normal. Surzînd, stewardesa le-a oferit pasagerilor bomboane și le-a atras atenția să se pregătească pentru aterizare. Nu, încă nu ajunseseră la Moscova. Nu puteau să ajungă acolo. Făcînd adevărate minuni de vitejie, pilotul Viktor Mostovoi a coborît acionul în plin Leningrad, și anume pe rîul Neva. Nimeni n-a avut de suferit.

Întăi în fotografia noastră pe membrii eroicului echipaj.

O știință puțin cunoscută

HERALDICA

Această știință are un destin ciudat. Născută în adîncul veacurilor, ea n-a reușit să devină un bun al întregii societăți, ci a rămas apanajul cîtorva învățați, capriciul unor bogătași excentrici și, rareori, o profesie a vreunui curlean.

Cuvîntul „heraldică” vine de la germanul „heeralt” — veteran. Ceea ce e o confirmare în plus că în competența străvechii științe intră studiul obîrșiei stemelor și blazoanelor. Specialiștii plasează începuturile heraldicii în primele epoci ale omenirii.

De-a lungul veacurilor stema s-a moștenit de

către nobili o dată cu castelul și pămîntul. Numai strălucite fapte de armă dădeau dreptul eroului respectiv să-și zugrăvească pe blazon noi figuri și devize. Iar retragerea blazoanelor de familie însemna pierderea onoarei cavaleriești, compromiterea definitivă. De întocmirea și descrierea stemelor se ocupau „arbitrii” turnelor în timpul desfășurării jocurilor și heraldicii. Mai tîrziu, începînd cu secolul al XIV-lea, ocupația aceasta a devenit un drept exclusiv al heraldizilor regali.

Cel mai adesea blazoanele de familie erau împodobite cu animale care de care mai fioroase, alese, chipurile, la întîmplare. De fapt existea o strictă clasificare a tuturor simbolurilor, făcută într-o ordine mai mult sau mai puțin riguroasă de Menestier, învățat francez din secolul XVII, socotit „părintele heraldicii”.

Prima treaptă a heraldicii este blazonul de familie. Sir Francis Drake, care făcea piraterie cu aprobarea coroanei britanice, avea ca blazon două stele de argint pe un câmp negru străbătut de valuri albe — probabil valurile mărilor pe care și-a cucerit faima de maestru al abordajului. Blazoanele care în afară de figuri și semne aveau și un text, se numeau „vorbitoare”. Familia Shakespeare avea o sulită de argint pe dunga neagră care tăia de la un capăt la altul fondul alb, și, dedesubt inscripția „Pe drept”. De altfel, sensul blazonului este explicat chiar de numele de Shakespeare, care în traducere înseamnă „Zăngănește sulita”.

A doua treaptă a heraldicii sînt emblemele orașelor. Majoritatea lor nu poate fi explicată. De ce, de exemplu, orașul englez Coventry are ca stemă un elefant pe spinarea căruia se sprijină trei turnuri? Dar sînt și orașe — destule la număr — ale căror steme au un sens clar.

Pe străvechea emblemă a Baku-ului, se vede o mare neagră de țitei din care izbucnesc trei limbi de foc. Orașul Kostroma este reprezentat de o luntre cu șapte vîslași. Stema Irkutskului amintește de bogățiile ținutului: un biber negru ține strîns în dinți o zibelină roșie ca focul. Pe emblema Novgorodului doi urși susțin scaunul patriarhal. Vechile embleme ale acestor orașe au devenit un fel de cărți de vizită originale: iată cu ce ne mîndrim, iată bogățiile noastre. Sau parcă emblema orașului norvegian Skien nu corespunde cu particularitățile lui, cu caracteristica întregii țări — două schiuri încrucișate pe un câmp alb de zăpadă?

Pe scara heraldicii treapta cea mai înaltă este fără îndoială stema de stat, emblemă heraldică a pămînturilor care intră în patrimoniul unei țări. În secolul XX blazoanele de familie și emblemele orașelor au rămas doar o pasiune, o tradiție, uneori o idee de timbru postal. Or, stema de stat este în toate privințele egală cu drapelul de stat.

Stemele majorității țărilor lagărului socialist, ca și stema Uniunii Sovietice, s-au născut o dată cu viața nouă a poporului. Nu istoria vechilor războaie și reforme, ci această viață nouă, liberă, demnă, și-a găsit expresia în simbolurile heraldice moderne.

Lei cu și fără arme sînt figura centrală a stemelor multor state. Pe stema britanică un leu de aur și un cal verde ține o pavăză rotundă, înconjurată de panglica ordinului regal al Jarcetierei. Jos, pe o panglică albastră stă scris în limba franceză „Dumnezeu și dreptul men”. Pe pavăză — trei leopardi de aur, pe care i-a dat stemei familia regală britanică, un leu scoțian roșcat și o harță de aur irlandeză.

Pe stema norvegiană un leu ține strîns în labă un topor încă din anul 1220, adică de atunci de cînd regele Gokon Gokonson l-a trecut pe blazonul său pe regele animalelor înarmat cu o vechea uncalță. Doi lei figurează și pe stema Suediei; un leu pe stema Finlandei; pe stema Etiopiei un leu roșu ține în laba ridicată o cruce; un leu de aur împodobește stema Belgiei; un leu cu o coamă abundentă privește amenințător de pe stema Luxemburgului; un leu, o bonetă frigană și deviza „Pace și dreptate” alcătuiesc stema Paraguayului. Regele animalelor este prezent și pe stema complicată, cu o caracteristică zoologică, a Australiei.

Vulturul, ca rege al zburătoarelor, ocupă un loc aproape la fel de important ca leul în stemele țărilor. El este prezent pe stemele Statelor Unite, Republicii Federale Germane, Mexicului, Republicii Chile.

Pe stemele unor țări locul leului sau al vulturului este luat de alte făpturi înfricoșătoare sau puternice: pe cea ceyloneză — un dragon cu sabie, pe cea taylandeză — o arătare cu aripi, chip de om și gheare de vultur; pe stema Chinei se află un elefant.

Una din stemele Franței (care are trei) este în același timp și cea mai îndrăgită de popor: tradiționalul cocș galic.

A. Klenov
E. Terkover

BAILE DIN SOCI... LA DOMICILIU

Soci-Mașesta este o vestită stațiune balneară din U.R.S.S. ale cărei ape sulfuroase ocupă unul din primele locuri din lume prin acțiunea binefăcătoare pe care o au asupra întregului organism și prin eficiența lor în tratarea unor boli ale sistemului cardio-vascular și nervos, unor maladii ginecologice, de piele, reumatice etc. Ceea ce și explică marea afluență de oameni pe care o cunoaște stațiunea în toate anotimpurile.

Calitățile excepționale ale apelor de Mașesta au fost studiate de savanții sovietici care au ajuns la concluzia că ele pot fi folosite nu numai în condițiile naturale ale stațiunii, ci și... recitate la domiciliu. Așa se face că în farmacile din U.R.S.S. au apărut pachete cu un asortiment de preparate chimice pentru băi sulfuroase artificiale tip Mașesta. Autorul lor este savantul ucrainean Timofei Prilipko, candidat în științe medicale.

Intr-un interviu acordat recent, el își prezintă metoda pe care o reproducem mai jos, în speranța că îi va interesa pe cititorii noștri.

În 25 de litri de apă se dizolvă 20 de grame de sulfura de sodiu, 25 de grame de bisulfat de sodiu, 200-250 de grame de clorură de sodiu și 5 grame bicarbonat de sodiu. La 100 de litri de apă cantitățile se măresc în mod corespunzător de patru ori. În felul acesta concentrația de hidrogen sulfurat va fi de 100 de miligrame la un litru.

Așadar, în condițiile unei bune aerisiri, hăile sulfuroase se pot face la domiciliu. Cum veți proceda? În apă — indiferent de proveniența ei: de robinet, de fîntînă, de riu, de mare — se introduc mai întîi clorura de sodiu și bicarbonatul, apoi sulfura de sodiu. Amestecați bine pînă la completa lor dizolvare și numai după aceea turnați bisulfatul de sodiu. Cînd apa capătă o culoare verzui și degajă un miros de hidrogen sulfurat, baia este gata. Dacă vreți să cîștigați timp, puteți dizolva chimicalele dinainte — în aceeași ordine — rîmînîndu-vă apoi numai să turnați amestecul în cadă, într-o cantitate de apă corespunzătoare.

Concentrația de hidrogen sulfurat, durata tratamentului și numărul băilor vor fi neapărat stabilite de medic. În general în cursul tratamentului se recomandă 12-20 de băi. Temperatura lor trebuie să crească treptat. Începeți cu 33 de grade, pentru ca la aproximativ a zecea baie să ajungeți la 37 de grade, după care temperatura trebuie iarăși să scadă pînă la 33 de grade. Înainte și după baie este absolut necesară o odihnă de jumătate de oră sau o oră. După baie nu vă ștergeți, frecîndu-vă pielea cu prosopul, ci tîmpo-nînd-o ușor. Dacă vi se recomandă băi generale, faceți-le două zile la rînd și apoi o zi pauză. Băile locale vor fi făcute zilnic.

Băile „Mașesta la domiciliu”, făcute după metoda doctorului Prilipko vîndecă poliartrita cronică (18 băi), tromboflebita — cu sau fără ulceratii (cite 20 de băi anual timp de 2 ani), radiculita (15 băi), diferite forme de reumatism. Primele rezultate s-au și vădit. Ele par a fi excepțional de bune.

I. C.

Reînnoiți abonamentele pe anul 1964 la VEAC NOU

Prețul abonamentelor:

pe 12 luni 40 lei,

pe 6 luni 20 lei,

pe 3 luni 10 lei.

Surpriza

Intr-o zi diriginta noastra mi-a spus:

— Kolimaghin Dima, stii care-i cel mai mare cusur al tau? Nu te concentrezi. Cind povestesti ceva te abati mereu de la subiect, dai tot felul de amanunte fara importanta, faci digresiuni. Ai inteles?

Am raspuns ca da si am promis ca n-am sa mai fac.

Acum am sa va povestesc de ce nu ma mai duc la turca Belousov la vila. Eu cu turca sintem bunii prieteni. In vacanta turca se duce intotdeauna la unchiul lui. Unchiul lui este Lev Ivanovici si are o vila. Lev Ivanovici isi iubeste vila ca ochii din cap. Si o pazeste ca un grănicer. Are un caine rau, care latra tot timpul: ham, ham.

Intr-un rind i-am spus:

— Lev Ivanovici, eu i-o fi greu cînelui dumneavoastra sa latre intr-una? Mai bine cumparati un magnetofon „Kuzna-10” si inregistrati latratul, dupa aceea puneti banda cu amplificator. O sa se auda pina la gara.

Asta v-am spus-o numai asa, fiindca veni vorba. Dar in ultima vreme Lev Ivanovici nu ma inghite deloc si nu ma mai primește la vila. Chiar asa mi-a spus:

— Sa nu te mai prind pe aici! Norocul tau ca esti mic, altfel stătea la zdup vreo cinspe zile ca nimic, lui mule!

Ei, dacă mi-a spus așa, nu m-am mai dus. Treaba lui! El tot pe mine mă crede oivanat.

Vă place să culegeți ciuperci? Mie grozav. Am o dexteritate... Si le cad de la cînta metri. Cind am fost la vila cu turca, Lev Ivanovici ne-a spus:

— Băieți, duminică dimineața o să vină la noi un oaspete drag, Fiodor Konstantinovici Babkin, șeful meu, un om de care depind multe.

Bu cu turca de ceo:

— Da' de noi ce depinde? Uite ce: Fiodor Konstantinovici e un culegător de ciuperci pasionat. Haideti să-i creăm condiții. Cind o țesi în poiană să stea ciupercile grămada.

Eu m-am mirat grozav:

— Nu există așa poiană, Lev Ivanovici!

O regizăm noi — mi-a răspuns el. Culegem de simbați ciupercile cu rădăcină cu tot și după aceea eu le aranjez ca să pară totul natural și Fiodor Konstantinovici să nu bănuiască nimic.

— Păi asta-i slugărnicie curată! — nu m-am putut stăpini.

— Esti încă mic și prost. Nu-i nici o slugărnicie, e o surpriză pentru șeful nostru iubit.

Acum creau să vă spun cîteva cuvinte despre Ceylon și despre Africa. Fratele lui

Muhin de la noi din clasă, care a călătorit mult, ne-a povestit cum se fac acolo capcane pentru fiare sălbatice. Intr-o zi, eu cu turca și cu încă un băiat am hotărît să facem o capcană ca în Ceylon și Africa. Am săpat în pădure o groapă adîncă și am acoperit-o așa de bine cu frunziș, că ai fi jurat că dedesubt nu-i nimic. E adevărat că la noi nu prea sint fiare sălbatice, dar poate că un lup tot se acțuează pe acolo, ne-am zis noi. Da, să nu uit: în groapă am pus și un lighean cu apă pentru ca fiara să nu sufere de sete. Așa se face și în Africa. Capcana a fost gata într-o marți seara, iar sîmbătă a dispărut capra dentistului. Cînd am auzit, eu și cu turca am avut o bănuială dar n-am apucat să dăm o fugă în pădure fiindcă a trebuit să mergem după ciuperci. I-am adus lui Lev Ivanovici două coșuri pline. Lev Ivanovici ne-a laudat:

— Bravo, băieți. Na-că bani să vă duceți la cinema.

Eu cu turca m-am dus la „Cei trei mușchetari” iar Lev Ivanovici a pornit spre poiană să regizeze surpriza.

A doua zi cind ne-am sculat am văzut pe terasă un bărbat gras. Era șeful de care depind multe. Mătușa lui turca îl servea cu tot felul de bunătăți, iar Lev Ivanovici ciocnea cu el și-l îndemna:

— Pînă la fund, pînă la fund! Așa! Și acum, la drum! Ciupercile ne așteaptă. Băieții se duc în poiană, eu o iau la stînga iar Fiodor Konstantinovici merge în pădure.

Eu cu turca ne-am privit speriați. Turca a zis:

— Nene Liova, mai bine mergem noi în pădure, eu cu Dimka.

Lev Ivanovici nici n-a vrut să audă:

— Nu! Traseul a fost stabilit de mine personal. Inainte! Ne întorcem peste două ore fix, facem bilanțul și-l premiem pe învingător.

M-am dus cu turca în poiană, care era foarte departe. După două ore eram înapoi cu vreo douăzeci-treizeci de ciuperci.

Fiodor Konstantinovici încă nu venise.

— Apare el acusica. Cind o să-i vedem trofeele, să aplaudăm, ne-a spus Lev Ivanovici.

A mai trecut o oră, dar Fiodor Konstantinovici tot nu venea. Lev Ivanovici s-a uitat la ceas și a spus vesel:

— Dar dacă scumpul nostru oaspete s-a rătăcit în pădure și o să moară de foame și de sete?

— De foame nu moare el — a spus mătușa lui turca.

— Nici de sete — am îndăugat eu cu un ton suspect, care l-a făcut pe Lev Ivanovici să mă privească bănuitor.

In clipa aceea am văzut motocicletă milițianului, cu dentistul în atas.

— Ce faci, vecine, și-ai găsit capra? — l-a strigat Lev Ivanovici.

Dentistul a răspuns:

— O mie și una de nopți! Nici eu nici turca n-am înțeles ce a vrut să spună cu asta, dar nu știu de ce ne-am gândit la capra și la capcană.

Milițianul a oprit la porțiță și a întrebat:

— Nu cumva aveți o scăriță?

— Dar ce s-a întimplat, dacă nu-i secret?

— Un circ întreg. Un cetățean călare pe o capră.

Eu și turca ne-am privit îngroziți.

Lev Ivanovici a adus scara și a zis:

— Dacă imi dați voie, vin și eu cu dumneavoastră.

Cind am ajuns cu turca în pădure, i-am văzut pe milițian, pe Lev Ivanovici, pe dentist și capra. În spatele lor zăcea pe o coastă Fiodor Konstantinovici și își freca de zor șalele. Ochiu îi scăpărau scînteii.

— Va să zică așa — ancheta milițianul, întii a căzut în groapă capra, iar după ea cetățeanul acesta...

— Cetățeanul acesta are o muncă de răspundere în rețeaua noastră comercială — l-a întrerupt Lev Ivanovici.

— Scuzați — a zis milițianul. Deci, întii a căzut capra, iar după ea cetățeanul cu muncă de răspundere...

— Să trecem peste asta — a mai spus Lev Ivanovici și în clipa aceea a căzut ligheanul care fusese scos din groapă încă înainte de venirea noastră. — Iură! Cum a ajuns ligheanul nostru aici?

Cind l-am auzit m-am hotărît să iau totul asupra mea. În primul rind ca să-l scap pe turca din încurcătura și în al doilea — milițianul era alături, așa că n-aceam de ce mă teme.

— Eu l-am adus.

— De ce?

— Ca să nu sufere de sete cel care o cădea acolo.

— Unde acolo? În lighean? — nu se dumirea Lev Ivanovici.

— Nu. În capcana pe care am făcut-o...

— Ascultați-l ce spune, oameni bunii! — a strigat Lev Ivanovici.

— Gura! Ajunge! — a spus apăsător Fiodor Konstantinovici. Huliganii au să-și ia pedeapsa. Și acum vă rog să mă conduceți la gară. Imediat!

Luîndu-se eu mîinile de cap, Lev Ivanovici a pornit după șeful de care depind multe. După aceea s-a întors către mine și mi-a zis ceea ce știți deja.

Asta-i tot.

Boris Laskin

CINEMA

1										
2										
3										
4										
5										
6										
7										
8										
9										
10										
11										

ORIZONTAL: 1) A jucat în filmul „Doamna cu căfelul” și a regizat filmul „Mantaua”. — Diviziune invizibilă a unui film. 2) „Nouă zile dintr-un...” — Un film pentru mari și mici cu S. Bondarciuk. 3) „...29”, film românesc, premiat la Festivalul de la Moscova. — Geraldine Page. 4) Amator numai pe jumătate. — Nelipsit de la spectacolele cinematografice (stă mai ales în loja!) 5) „...uui om”, film după nuvelele lui Mihail Șolohov. — Tatiana Samoilova. 6) Măsură tehnică. — Victorie la șah. 7) „Flacări și flori”, de pildă. — „Fantomele... Spessart”. 8) Indic. — Film cu Oleg Strijenov, după romanul scriitoarei E. L. Voinich. 9) Enigme rezolvabile. — A proiecta un film. 10) Anul Geozic Internațional. — Individ — Primul la manivelă marchează începutul turnării unui film. 11) A treia și a șasea din cinema!... — Film românesc premiat la Festivalul de la Moscova din 1961. — Intreg la margini!

VERTICAL: „...soldatului”, unul din marile succese ale filmului sovietic. — Campion douăsprezece luni! 2) Special — Scumpă. 3) Treaba filmotecii... (pl.) 4) Șase fără cap. — „...lumea rîde, cîntă și dansează”, comedie al cărei titlu original era „Băieții veseli”. 5) Studio sovietic de film. — Merge după sine în unele amînări! 6) Marcă... stejară de televizor. — Urmărește acțiunea filmului. 7) O dată în viață... — Armă pentru măsurat sănătatea! — Pronume personal. 8) Raită — Tare. 9) In ajun! — Erau cinci în melodia din filmul „Noapte de carnaval” (sing.). 10) „Copiii „Grant”, film clasic după romanul lui Jules Verne. 11) Se educă prin filme bune. — Ecran lat...

Eleganță Modernă Precisă

Accesoriile

ÎN ORICE OCAZIE

APARATUL CU TRANSISTORI

TURIST

BISCUITIII

napolitanele, pișcoturile, turta dulce și celelalte produse de patiserie conțin făină, grăsimi, zahăr, ouă, unt, cacao, fructe, arome etc. Produsele de patiserie sînt plăcute la gust, hrănitoare și foarte apreciate de copii și adulți.

În unitățile cooperatîei de consum găsiți un sortiment variat de produse de patiserie!

Domnul Brown candidează în alegeri...

Pentru a-și putea îndeplini noua lui sarcină — aceea de prim-ministru al Marii Britanii — lordul Home a trebuit să renunțe la titlul nobiliar pe care familia sa îl deține de 14 generații. Totodată el se prezintă, în calitate de candidat al partidului conservator, la o alegere parțială în circumscripția electorală scoțiană Kinross. Aceasta deoarece tradiția parlamentară a Angliei cere ca primul ministru să fie în același timp deputat în Camera Comunelor și nu membru al Camerei Lorzilor, așa cum era lordul Home.

În legătură cu aceasta ni s-a părut interesant să menționăm câteva din moravurile, regulile și tradițiile parlamentare specific britanice și destul de puțin cunoscute dincolo de hotarele Angliei.

După cum se știe, în Marea Britanie parlamentul este ales pentru o perioadă de cinci ani. Conform Constituției, noile alegeri trebuie să se țină cu maximum 16 luni înainte de expirarea legislaturii în curs. Dar nici Constituția, nici parlamentul nu decid în ce moment anume din această perioadă se face consultarea electorală. Stabilirea datei este la discreția exclusivă a primului ministru.

Actuala legislatură expiră în octombrie 1964. Aceasta înseamnă că, în teorie, alegerile ar fi putut avea loc încă în luna iunie a anului acesta. În practică, s-a discutat mult dacă ele să se țină în toamna lui 1963 sau în primăvara lui 1964 și, după cât se pare, s-a optat pentru această a doua soluție.

Pentru cei obișnuiți să considere parlamentarismul englez ca având o vîrstă foarte venerabilă, va fi desigur o surpriză să afle că votul universal nu a fost adoptat în Marea Britanie decât în 1928. Dar, ceea ce este și mai curios, nici astăzi alegătorii nu votează pentru un anumit partid. (De altfel, Constituția nici nu menționează existența în țară a unor asemenea organizații politice). Voturile se acordă deci nu unor partide, ci unor indivizi. Într-o circumscripție electorală oarecare candidează un conservator, un laburist, un liberal, un comunist. Dar ei nu au dreptul să se prezinte ca reprezentanți ai partidelor respective, iar alegătorii nu sînt invitați să-și dea votul conservatorului sau comunistului, ci domnului Brown sau domnului Jones. Buletinul de vot nu cuprinde nici el nici un fel de mențiune asupra apartenenței politice a candidatului, ci numai indicația asupra profesiei sale. Din această cauză, s-au ivit împrejurări în care s-au creat confuzii între candidați reprezentînd două partide, dar purtînd același nume de familie.

Bineînțeles, aceasta nu exclude propaganda electorală a fiecărui partid. Vechea metodă a mitingurilor cu alegătorii

este din ce în ce mai părăsită de partidele burgheze. Ele preferă sistemul publicității moderne, adică radioul, televiziunea și presa. În perioada preelectorală, atât conservatorii, cât și laburiștii au dreptul la un anumit număr de ore atât la radio, cât și la televiziune. Liberalii au la dispoziție numai câteva minute. Cît despre Partidul Comunist, acestuia i se interzice prin lege să utilizeze calea undelor pentru a-și expune programul.

În ce privește presa, situația nu e prea diferită. Partidele burgheze dispun în acest domeniu de un uriaș aparat de propagandă. În Anglia ziarele și revistele apar într-un tiraj zilnic de 15 sau 16 milioane de exemplare. Publicațiile muncitorești se lovesc însă de multe greutăți în primul rînd datorită faptului că marile întreprinderi refuză să facă publicitate în paginile lor și lo privează astfel de principala sursă de venit a ziarelor din țările capitaliste.

Și pentru că ne aflăm la capitolul publicitate, merită să remarcăm încă un fenomen interesant. În ultimii ani, partidele burgheze au adoptat tot mai mult sistemul unor anunțuri cu plată în diferite gazete de mare tiraj. Cu alte cuvinte, se face reclamă partidului respectiv exact în aceleași condiții în care se face publicitatea pentru o pastă de dinți sau pentru o marcă de ciorapi de nylon. E drept că există o lege care fixează o limită precisă a sumei pe care au voie s-o cheltuiască în propaganda lor electorală candidații în parlament. Dar legea se referă la persoanele care se prezintă în postura de candidat și nu la partidele pe care aceste persoane le reprezintă. Partidele au dreptul să cheltuiască oricît pentru propaganda lor și e de la sine înțeles că mijloacele financiare de care dispun ele sînt direct proporționale cu averea celor ale căror interese le apără.

Sistemul electoral în Marea Britanie nu este cel proporțional. Cu alte cuvinte, pentru a ajunge la putere nu este

nevoie ca partidul respectiv să înfruncească majoritatea voturilor pe întreaga țară. Calculul se face pe fiecare circumscripție în parte și este trimis în parlament candidatul care, în limitele circumscripției sale, a întrunit numărul cel mai mare de voturi. Rezultatele sînt uneori de-a dreptul paradoxale. În 1951, laburiștii au avut în total mai multe voturi decît conservatorii. Cu toate acestea, în parlament ei au fost în minoritate față de conservatori. Explicația e simplă: în multe din circumscripțiile în care ieșiseră învingători, laburiștii aveau majorități de mii de voturi, în timp ce într-o serie de circumscripții în care câștigaseră conservatorii, aceștia depășeau cu numai câteva sute sau chiar cu câteva zeci de voturi pe contracandidații laburiști.

Pentru a demonstra cît de departe poate merge acest sistem, s-a făcut un calcul deosebit de instructiv. S-a constatat că, din punct de vedere pur matematic, se poate ivi situația cînd un partid ar întruni, pe întreaga Anglie, 40 la sută din voturile alegătorilor și totuși să nu aibă nici un deputat în Parlament. E destul pentru asta ca partidul respectiv să nu înfruncească majoritatea în nici o circumscripție. Prin urmare, într-un astfel de caz ipotetic, un partid care s-ar bucura de sprijinul a 20 de milioane de cetățeni ai Marii Britanii, nu ar dispune de nici un reprezentant în Camera Comunelor.

Dar să lăsăm cazurile ipotetice și să vorbim de faptele certe. Toate sondajele efectuate în vremea din urmă în Marea Britanie arată că, la viitoarele alegeri, majoritatea covârșitoare a celor care își vor da votul sînt însuflețiți de dorința ca Anglia să-și consacre eforturile colaborării internaționale, lichidării războiului rece și promovării unei politici de pace și prietenie între statele lumii.

F. Ivanovski

În insulele Samoa de vest

Cinci stele albe deasupra Oceaniei

Se prepară kava — băutura preferată a insularilor din Samoa

Odată, în timp ce răsfoiam un număr din revista americană „National Geographic”, atenția mi-a fost atrasă de un lotoreportaj despre tînărul stat independent al Oceaniei — Samoa de vest. Pe atunci încă nu știam că foarte curînd voi avea prilejul să văd cu propriii mei ochi îndepărtatul arhipelag, pierdut în valurile Oceanului Pacific.

Radiograma din Moscova care recomanda navei noastre „Zarea” să facă o vizită de prietenie în portul Apia, capitala insulelor Samoa de vest, ne-a parvenit în largul oceanului. Ne-am bucurat, desigur, foarte mult, deoarece eram primii oameni sovietici care vizităm aceste insule, iar „Zarea” noastră — al doilea vas rusesc care arunca acolo ancora.

Apoi am privit din nou cu atenție fotografiile din revista americană. Ce înțitășau ele? Dansatori băștinași cu fețele și trupurile încărcate de podoabe, tatuaje complicate, sătulețe romantice

înconjurate de palmieri și copii drăgălași, gol, în prim plan. Și, bineînțeles, se vorbea destul de mult despre „civilizația” pe care au adus-o acolo europenii.

Dar era greu să dai crezare acestor idile plină de exotism prezentată de revista americană, cu atât mai mult cu cît cunoșteam și o altă istorie a insulelor Samoa, a căror regiune răsăriteană se află și astăzi sub tutela S.U.A.

Micile insule vulcanice Samoa au fost descoperite în 1772 de către olandezul Roggewen. Clima tropicală blîndă și pămîntul fertilei i-au atras pe colonialiști. După o lungă perioadă de rivalitate „rece”, principalii pretendenți — Anglia, Germania și S.U.A. — au hotărît să treacă la rezolvarea disputei care s-a încheiat cu împărțirea, în 1891, a insulelor între Germania și S.U.A. În 1914, Samoa de vest, colonie germană, a fost ocupată de Noua Zeelandă. Po-

porul acestei insule, însă, n-a vrut să se impace cu dominația colonială așa că a continuat să lupte pentru libertate.

În mai 1961, sub presiunea mișcării de eliberare națională, guvernul Noii Zeelande a fost silit să țină un referendum al întregului popor, care a votat în unanimitate pentru independență. Ca urmare, la 1 ianuarie 1962, deasupra insulei a început să fluture steagul albastru și roșu cu cinci stele albe pe el. Anul trecut, noul stat independent a devenit membru al Organizației Națiunilor Unite.

Samoa de vest este alcătuită din două insule mari și șapte insule mici cu o suprafață totală de 2900 de kilometri pătrați și o populație de circa 100.000 de locuitori. Statul dispune de câteva întreprinderi pentru uscarea coprei, de două mici fabrici forestiere și de câteva centrale electrice minuscule. Baza eco-

nomiei o constituie agricultura tropicală. Pămîntul fertilei oieră cu generozitate nucl de cocos, piper și banane, mango, cafea și lămîi, ananas și portocale. O mare cantitate de produse agricole se exportă. Dar cea mai mare bogăție a țării o constituie cacaoa, principala cultură de export, care ocupă mii de acri din pămîntul cel mai roditor.

Am vizitat multe sate, am rătăcit prin junglă și am cunoscut îndeaproape munca pe plantații. Am avut prilejul să admirăm tatuaje pitorești și să stăm de vorbă prietenește pe rogojinii în colibe de bambus. Toate acestea erau pentru noi lucruri noi și chiar exotice. Dar acest exotism nu semăna deloc cu farmecul stătut al sălbătăciei patriarhale pe care o prezentase atât de exagerat ziaristul american.

Într-o seară, am stat de vorbă pe cheul din Apia cu un grup de bărbați care se întorceau de la lucru. Aceștia au arătat mult interes față de primii oameni sovietici care le vizitau țara. Ne-au așaltat cu întrebări. Dar cea dintîi întrebare pe care ne-au pus-o a fost: cînd o să lanșăm un om în Lună? Erau bine informați despre zborurile cosmonautilor sovietici și șocoteau că nu e departe ziua cînd un om sovietic va aseleniza.

Cînd și-au luat rămas bun de la noi, unul dintre interlocutori ne-a spus: „Ați venit la noi ca frați și, cu toate că vă cunoaștem de foarte pușin timp, n-o să vă uităm. Mai veniți pe la noi. Dorim ca cerul de deasupra dv. să fie întotdeauna pașnic”.

Multă vreme după ce „Zarea” a părăsit cheul portului Apia, am putut vedea chipurile prietenilor care ne însoțiseră la plecare, buchetele lor de flori și steagul albastru și roșu — simbol al independenței, al unei vieți noi — fluturînd mîndru deasupra orașului.

L. Pleșakov